

REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI ȘI INFORMAȚIILOR
DIN MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Nr. 34 — 37.

Joi, 24 Septembrie 1936

S U M A R :

I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

a) POLITICA EXTERNĂ :	Pag.
Presa polonă	646
b) ECONOMIE ȘI FINANȚE :	
Presa germană	646
" maghiară	646

c) DIVERSE :	Pag.
Presa engleză	646
" germană	646

II VIZITA D-LUI STOICĂDINOVICI LA BUCUREȘTI	Pag.
Presa iugoslavă	647
" franceză	648
" elvețiană	649
" greacă	649
" turcă	649

III. CONFERINȚA MICII ÎNȚELEGERI	
Presa cehoslovacă	650
" iugoslavă	650
" franceză	652
" engleză	655
" germană	656
" austriacă	656
" elvețiană	656
" italiană	657
" sovietică	657
" greacă	657
" bulgară	657

IV. SESIUNEA SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR	
Presa franceză	658
" italiană	659

V. CONGRESUL DELA NÜRNBERG	
Presa germană	660
" franceză	660
" engleză	664
" sovietică	666
" italiană	666
" elvețiană	666
" Statelor-Unite	666

VI. DISCURSUL D-LUI LEON BLUM	Pag.
Presa franceză	667
" engleză	667
" austriacă	667

VII. CONFERINȚA ITALO-AUSTRO-UNGARĂ	
Presa italiană	668
" franceză	668
" engleză	669

VIII. CĂLĂTORIA M. S. REGELUI EDUARD ÎN MEDITERANA ORIENTALĂ	
Presa engleză	670
" italiană	670

IX. POLITICA EXTERNĂ A POLONIEI	
Presa franceză	671
" belgiană	671
" elvețiană	671
" iugoslavă	671

X. PROBLEME EUROPENE	
Situația internațională europeană	672
Politica economică germană în Balcani	672

PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

POLITICA EXTERNĂ

Presa polonă.

Oficioasa INFORMATION POLITIQUE POLONAISE din 24 Septembrie publică următorul articol cu privire la politica externă a României:

„D. Victor Antonescu, unul din cei maieminenți membri ai partidului liberal, a revenit ca ministru al afacerilor străine la politica tradițională a Dinastiei, inițiată de cei trei mari oameni de Stat ai aceluiași partid, prim-ministrii Brătianu: Ion, tatăl și fiul, și Vintilă.

„Această politică națională, care ducea România spre un glorios viitor, a fost continuată de Take Ionescu.

„Prin noi înșine“, aceste cuvinte sunt deviza partidului liberal. Această loznică poartă nobila voință de a întemeia existența națiunii pe propria putere, valoare și bogăție a României.

„In domeniul politice externe, deviza partidului liberal și-a găsit expresia în tendința de a regula raporturile României cu celelalte țări, după necesitățile rațiunii sale de Stat efective. Această politică a fundat alianțele române potrivite intereselor vitale ale României, determinate de situația sa geopolitică, a știut să cultive leal aceste alianțe, să le consolideze și să le desvolte.

„Partidul liberal s'a străduit să înmulțească forțele morale și materiale ale națiunii române, contrariu tezei care ar vrea să întemeieze securitatea Statului numai pe soluții internaționale, ceea ce dă naștere la oportunism în mentalitatea națiunii și îi slăbește structura morală și materială.

„Politica tradițională a României a găsit totdeauna o sinceră înțelegere și o întreagă încredere în Polonia, care a refuzat să creadă că formulele internaționale ar putea servi drept temei pentru existența națiunii și mărirea republicii. Polonia a primit cu bucurie și simpatie cuvintele d-lui ministru Antonescu, continuator al glorioaselor tradiții de politică externă ale partidului liberal, anunțând că România va urma cu toată sinceritatea calea trasă de alianțele ei actuale. Această politică este o cheazășie pentru dezvoltarea raporturilor de amicitie și alianță dintre Polonia și România“.

ECONOMIE ȘI FINANȚE

Presa germană.

Cu data de 15 Septembrie, KÖLNISCHE ZEITUNG se ocupă într-o corespondență din București de importul german în România. Intre altele scrie:

„Calitatea produselor germane, dar în primul rând ieftinătatea lor, condițiunile de furnisare favorabile, precum și creditele acordate înviorează extraordinar importul din Germania. Incercarea de sugrumare a importului din Germania trebuie să eșueze.

„In ce privește intențiunea de a interzice schimbul de mărfuri cu țări cu valută slabă, Banca Națională ro-

mână și-ar împreuna misiunea de procurare de mijloace de plată cu valoare mare, din cauză că limitarea schimbului de mărfuri numai cu țări cu valută puternică ar încheide o sursă de venit importantă pentru devizele aur atât de dorite“.

Presa maghiară.

PESTER LLOYD, cu data de 20 Septembrie, ocupându-se într'un articol semnat de d. J. F. Kővér, de noua reglementare a exportului de grâne din România, își exprimă teama că măsurile luate de guvern vor influența evoluția prețurilor cu totul altfel decât s'a intenționat.

„Optimismul guvernului, scrie autorul, se bazează pe faptul că se primește incontinuu mari oferte de cumpărare. Din excedentul total de aproximativ 70.000 de vagoane s'au vândut jumătate“.

DIVERSE

Presa engleză

Impresia plăcută pe care a avut-o delegația engleză de cercetași care a vizitat România cu ocazia Jamboree-i cercetășești din August, dela Poiana-Brașov se reflectă într'un articol publicat de ziarul BRENTFORD AND CHISWICK TIMES din 10 Septembrie.

După o descriere a călătoriei până la Brașov, a contactului cu România, a vieții de lagăr, și a celor ce a văzut în împrejurimi, autorul articolului, unul dintre cercetașii englezi, încheie cu următoarele:

„Cercetașii români sunt cei mai prietenoși oameni și oriunde ne-am dus am avut primirea cea mai cordială, apreciată foarte mult de contingentul din care făceam parte împreună cu patru inși din Irlanda Nord, trei din Jorkshire, doi din Kent, doi din Surey, doi din Herts, trei din Middlesex și unul din Londra. Sperăm cu toții că vom avea plăcerea să-i avem ca musafiri ai noștri cât mai curând, spre a întări și mai mult legăturile de frăție cercetășească și de prietenie“.

Presa germană.

BERLINER TAGEBLATT din 16 Septembrie, sub titlul: „Paris-ul Balcanilor“, publică un articol semnat de d. Helmut Kindler. Autorul constată că gara „București Nord“ este mai modernă și curată decât multe gări din Europa apuseană. Automobilele sunt limuzine de lux, cu instalație de radio și conduse de șoferi abili.

După ce se ocupă de bogățiile pământului, mai cu seamă de cele ale petrolului, scrie în continuare: „Bogățiile de pământ sunt enorm de mari, iar industria va obține o importanță și mai mare, dar Bucureștii seamănă cu o gară modernă care este în plină activitate, fără ca punerea șinelor să fi fost terminată“.

VIZITA D-LUI STOIADINOVICI LA BUCUREȘTI

Presa iugoslavă.

Toate ziarele iugoslave din 10 Septembrie consacră un loc larg informațiilor care relatează sosirea și primirea la București a d-lui Stoiadinovici, președintele Consiliului și ministrul afacerilor străine. Ziarele dau numeroase amănunte asupra recepției din gara Mogoșoaia, apoi programul șederii primului-ministru al Iugoslaviei în capitala României, subliniind în special vizita pe care a făcut-o la regimentul care poartă numele Regelui Alexandru I și prima întrevvedere cu primul-ministru Tătărescu.

Intreaga presă reproduce integral discursurile rostite aseară de d. Tătărescu și apoi de d. Stoiadinovici, precum și comentariile ziarelor românești, care dovedesc importanța vizitei pe care o face șeful guvernului iugoslav, în ajunul importantelor conversațiuni ce vor trebui să se desfășoare în cadrul sesiunii ordinare a consiliului permanent al Micii Înțelegeri la Bratislava.

VREME consacră articolul său de fond politicii externe în legătură cu întrevvederele dela București, scriind între altele:

„Președintele Consiliului Stoiadinovici este de ieri oaspetele președintelui de Consiliu al României, Tătărescu. Toate telegramele sosite din București dovedesc marea impresie pe care a făcut-o asupra tuturor Românilor vizita primului nostru ministru.

„Vizita are loc chiar în momentul când unele cercuri lansau știrea tendențioasă că reuniunea dela Bratislava va fi probabil amân timeră, și prin acest fapt constituie o strălucită desmințire a tuturor proorocirilor greșite.

„Vizita la aliații noștri Români este prima pe care o face președintele de Consiliu al Iugoslaviei după aproape un an dela ultima sa călătorie în străinătate. București după Paris, aceasta este logica istoriei noastre. Se înțelege dela sine că d. Stoiadinovici dorea sincer să cunoască încă de mai mult timp. România și oamenii care o conduc. Spre marea sa părere de rău, a fost silit până acum să amâne invitațiile făcute de d. Titulescu, mai ales cu prilejul istoricei întâlniri între Prințul Regent Paul, Președintele Beneș al Republicii Cehoslovace și Regele Carol al României. Rațiuni de Stat au silit pe președinte să renunțe la această misiune de onoare. Dar făgăduielile făcute d-lor Tătărescu și Titulescu rămăneau și, îndată ce primul-ministru român a repetat invitația, d. Stoiadinovici a răspuns la ea.

„De altfel, primul-ministru iugoslav trebuia să întoarcă vizita pe care d. Tătărescu o făcuse țării noastre. Totuși, deși vizita avea un caracter de curtoazie, ea este considerată la noi ca un eveniment și ca un fapt important.

„Toți membrii guvernului regal au salutat pe președintele Stoiadinovici cu prilejul plecării sale din gara Belgrad, urându-i succes în misiunea sa dela București. Ei au exprimat astfel urările întregii națiuni, căci cu prilejul trecerii primului-ministru prin Banatul nostru, populația a ieșit înaintea trenului președințial, pentru a aclama pe șeful guvernului. Așa s'a întâmpat între altele la Petrovgrad și Kikinda, unde totuși trecerea primului-ministru nu fusese cunoscută decât cu câteva minute înainte de trecerea trenului.

„Să nu pierdem din vedere că semnificația acestei întrevvedere este accentuată prin împrejurările care rezultă din schimbarea dela Ministerul de Externe român. Deși nu este nicio îndoială că politica externă a României rămâne inspirată din marile linii trasate chiar de Suve-

ranul său în deplin acord cu șeful guvernului român, este totuși de mare însemnătate ca șeful guvernului nostru să-și confirme la fața locului sentimentul pe care-l are, că o schimbare de persoană nu înseamnă schimbare de orientare.

„Conversațiile dela București vor avea de sigur urmări atât asupra grupării Statelor aliate, cât și asupra relațiilor dintre România și Iugoslavia. Căci România și Iugoslavia fac parte din sistemul Micii Înțelegeri, dar și din sistemul Înțelegerii Balcanice și joacă un rol de prim plan în aceste două grupări. Iugoslavia mai este legată pe de o parte printr'un acord politic cu Cehoslovacia, și pe de alta cu Turcia și cu Grecia.

„In sfârșit, ordinea de zi va comporta chestiuni care interesează numai România și Iugoslavia. Sunt chestiuni ce pot fi discutate cu înlesnire, în legătură cu problemele economice, de comunicațiuni și culturale, care decurg din raporturile directe, ca urmare a vecinătății directe și a frontierelor comune de vecuri. Aceste chestiuni nu vor fi uitate în întrevederile dela București, unde vor putea fi examinate într'o cordială atmosferă de deplină încredere.

„De aceea, nu numai aliații noștri, dar și toate Statele europene pot să privească fără temeri la această întrevvedere între șefii unor guverne care urmăresc același țel: menținerea păcii în Europa, garantarea intereselor propriilor țări, dar în același timp și acelea ale țărilor aliate și prietene”.

Ziarele din 11 Septembrie dau întâietate informațiilor din București, cu privire la vizita d-lui Stoiadinovici și la convorbirile pe care le are cu oamenii de stat ai României.

Presa publică amănunte asupra zilei de ieri, semnalând în special atmosfera de extremă cordialitate, în care s'au desfășurat audiența primului ministru iugoslav la M. S. Regele Carol și convorbirile cu d-nii: Tătărescu, președintele consiliului de miniștri și Victor Antonescu, ministrul afacerilor străine.

În această privință ziarul VREME publică o rela-tare a redactorului său diplomatic, în care se arată că aceste convorbiri vor fi foarte folositoare pentru viitorul ambelor țări.

D-l Tătărescu a declarat redactorului diplomatic al ziarului VREME că vizita d-lui Stoiadinovici este socotită de d-sa ca un eveniment extrem de fericit și că două ore de convorbire cu președintele de consiliu al Iugoslaviei au îngăduit să se pună la punct chestiuni vitale pentru alianța noastră, referitoare la apărare și securitate.

În declarațiile acordate ziarului VREME, d-l Tătărescu a arătat că în cursul acestor convorbiri s'a realizat un acord desăvârșit asupra tuturor punctelor și că mai mult de cât oricând privește cu seninătate viitorul Micii Înțelegeri și al Înțelegerii Balcanice care nu fac decât un suflet atunci când este vorba de salvarea păcii comune.

VREME adaugă: „Numeroase chestiuni care așteptau de mulți ani să fie rezolvate și care interesează direct România și Iugoslavia au fost soluționate între cei doi președinți de consiliu în mod practică și rapid. România trebuie să aibă cu Iugoslavia legături de comunicație pe cât de strânse cu putință, și iată de ce în urma convorbirilor de ieri d-l Franasovici, ministrul de comunicații al României, care se află actualmente la Paris, a fost

rugat să se ducă imediat la Belgrad, pentru a conduce, dacă e posibil, chiar în cursul săptămânii viitoare, negocierii în vederea rezolvării definitive a legăturii peste Dunăre“.

Ziarul relevă satisfacția care se putea ceti pe chipurile celor doi președinți de consiliu la terminarea convorbirii lor, satisfacție care constituie o dovadă strălucită a modului în care au putut stabili programul de colaborare mutuală.

Ziarele reproduc de asemenea foarte pe larg comentariile presei române, subliniind că toate ziarele din București, fără deosebire de nuanță, sunt unanime în a releva importanța vizitei d-lui Stoiadinovici și urmările pe care le va avea în sensul unei întăriri a acțiunii Miciei Înțelegeri, care este astăzi mai mult decât oricând un element de pace, ordine și securitate în aceste părți ale Europei.

Același ziar, publică următorul editorial:

„D. Stoiadinovici nu a putut să ia parte în cursul lunii Iulie, la reuniunea din București a șefilor Statelor ce sunt membre ale Miciei Înțelegeri. D-sa a fost împiedecat dela aceasta de afaceri de Stat care necesitau prezența sa la Belgrad.

„Absența a fost exploatată de dușmanii Miciei Înțelegeri și mai cu seamă de dușmanii țării noastre, care au publicat în presa din acele țări știri tendențioase. De atunci, în cursul ultimelor luni, acești dușmani nu au încetat de a publica din când în când aritecole în acest sens.

„Strălucita primire a d-lui Stoiadinovici la București a venit să risipească toate intrigile dușmanilor noștri comuni. Acesta este răspunsul cel mai eficient și cel mai bun la toate atacurile îndreptate contra Miciei Înțelegeri. Această primire este în același timp dovada cea mai bună de amicitia adâncă și de acordul complet ce domnește între membrii Miciei Înțelegeri.

„Vizita d-lui Stoiadinovici mai are și un alt sens și o altă importanță: ea afirmă că relațiile noastre cu România sunt pline de aceeași cordialitate și de aceeași amicitie ca înainte de schimbarea făcută în conducerea Ministerului Afacerilor Străine al României. Colaborarea între Iugoslavia și România rămâne neatinsă și strânsă“.

În încheiere ziarul scoate în evidență că autoritatea de om de Stat a d-lui Stoiadinovici depășește granițele țării sale.

Ziarele iugoslave din 12 Septembrie continuă să rezerve un loc foarte mare călătoriei d-lui Stoiadinovici la București. Ele își însoțesc informațiile și comentariile relative la această vizită, cu numeroase fotografii, ilustrând în special vizita primului ministru iugoslav în centrul petrolifer al României.

Ziarele reproduc de asemenea în extenso declarațiile făcute ieri presei de primul-ministru Stoiadinovici, precum și interviewul acordat de primul-ministru Tătărescu pentru presa iugoslavă, directorului Agenției Avala.

Toate ziarele subliniază înalta semnificație a acestor două declarațiuni, făcute în același spirit și confirmând încă odată în modul cel mai perfect comunitatea dintre punctele de vedere, interesele și telurile celor două țări, în cadrul alianțelor și amicitțiilor lor.

În ajunul deschiderii reuniunii consiliului permanent al Miciei Înțelegeri, asemenea declarațiuni sunt anunțate de unele rezultate pozitive pentru conferința dela Bratislava și nimicesc dinainte orice intrigi, care de sigur

că și cu acest prilej se vor ivi, după cum s'au ivit ori de câte ori gruparea Miciei Înțelegeri și-a manifestat în ochii lumii vitalitatea, tăria și hotărîrea.

VREME publică informațiile transmise de trimisul său special la București, spunând între altele: „Dacă vreedată doi oameni de Stat s'au înțeles dela prima întâlnire, din prima dată când s'au privit ochi în ochi, dela prima strângere de mână, acesta este cazul președintelui Stoiadinovici și a președintelui Tătărescu. Toate conferințele din ultimii ani privitoare la programul economic, toate pregătirile pentru realizarea unei colaborări strânse pe tărâmul economic între Statele Miciei Înțelegeri, și-au găsit soluționarea finală în întâlnirea dintre cei doi oameni de stat cu voință puternică. Prin însăși firea lor, amândoi nu sunt oameni ai făgăduielilor, ci oameni ai acțiunii.

„Astfel s'a făcut că după importantul aranjament româno-iugoslav, privitor la aprovizionarea Iugoslaviei cu carburante, a urmat o vizită în centrul petrolifer Moreni.

„Din declarația făcută directorului Agenției Avala de președintele Tătărescu, reiese limpede valoarea rezultatelor obținute, fără intermediar. Guvernul Stoiadinovici și-a lărgit și mai mult câmpul noii sale politici economice. După echiparea turnătorilor dela Zenița și a fabricilor de bor, paza noastră națională își vede asigurat un al treilea element important pentru apărare, benzina. Marina și aviația nu mai sunt de acum îngrijorate în ce privește aprovizionarea cu carburant.

„În conversațiunile pe care le-am avut cu d-sa — continuă trimisul special — d. Tătărescu a subliniat odată mai mult că cele două ore de conversațiuni cu președintele Stoiadinovici au dat mai multe rezultate decât negocierile duse de mulți ani. De aceea, întrevădarea dela București va rămâne punct de plecare pentru o strânsă colaborare în această parte a Europei“.

Același ziar reproduce în întregime articolul publicat de ziarul UNIVERSUL asupra activității guvernului Stoiadinovici și asupra situației politice din Iugoslavia în ajunul alegerilor municipale.

POLITIKA reproduce și ea informațiile corespondentului său din București cu privire la importante hotărâri luate în ce privește soluționarea chestiunilor economice, vitale pentru cele două țări. Ziarul anunță că la Bratislava se vor mai lua și alte hotărâri, tot în domeniul economic, interesând toate cele trei țări ale Miciei Înțelegeri, și că colaborarea economică dintre Statele Miciei Înțelegeri intră într-o nouă fază.

Același ziar publică un articol de fond semnat de Baluggigi, consacrat semnificației și însemnătății reuniunii dela Bratislava, într'un timp când evenimente grave se desfășoară în Europa, fără să se excludă repercusiunile evenimentelor care s'au produs pe continent în ultimele luni.

Presa franceză.

În numărul din 8 Septembrie L'ORDRE publică un articol din care redăm următoarele:

„D. Milan Stoiadinovici, președintele Consiliului și ministrul afacerilor străine al Iugoslaviei, a fost oaspele Regelui Carol al României și guvernului român. Această vizită este mai mult politică decât protocolară, dat fiind că ea se plasează imediat înaintea conferinței Miciei Înțelegerii dela Bratislava, al cărei președinte este actualmente d. Stoiadinovici.

„E cert că d. Stoiadinovici va profita de șederea sa în Capitala română pentru a examina chestiunile de ordin economic și cultural încă pendinte între cele două

țări. Dar aceste negocieri n'au niciun caracter de urgență și nu prezintă dificultăți serioase, date fiind excelențele raporturi care leagă cele două țări aliate prin interese politice vitale și chiar printr'o strânsă rudenie familială a celor două case regale.

„Interesul cercurilor politice se concentrează mai ales asupra rezultatelor conversațiilor de ordin politic pe care d. Stoiadinovici le va avea cu Regele Carol, d. Tătărescu și d. Antonescu. Este vorba, în primul rând, de un schimb de vederi amănunțit între președintele Consiliului iugoslav și conducătorii Statului român, asupra programului conferinței Miciei Înțelegeri dela Bratislava.

„Această conferință va avea desigur o importanță de prim ordin, căci ea trebuie să precizeze atitudinea Miciei Înțelegeri față de problemele cele mai vitale ale politicii europene“.

LE PETIT PARISIEN din 9 Septembrie constată că vizita d-lui Stoiadinovici la București, în preajma conferinței Miciei Înțelegeri, și lungile conversațiuni pe care le-a avut cu M. S. Regele Carol, arată cu câtă grijă se pregătește conferința dela Bratislava.

Ziarul adaugă:

„Credem a ști că la sfârșitul conferinței dela Bratislava, d. Stoiadinovici, după ce-și va fi treut puterile de președinte al consiliului Miciei Înțelegeri, colegului său cehoslovac, d. Krofta va fi oaspele președintelui Beneș. Conversațiunile președintelui Republicii cehoslovace și a președintelui de consiliu iugoslav, complementare ale celor dela Bled, București și Sinaia, vor avea o importanță foarte mare, dată fiind prietenia iugoslavo-cehoslovacă, punctul de vedere comun ale celor două țări, întru căutarea unei înțelegeri pacifice în Europa și a legăturilor militare ale celor două State, ale căror State majoare sunt în strânsă legătură“.

LA RÉPUBLIQUE din 11 Septembrie comentează declarațiile d-lui Stoiadinovici făcute la București, declarații în care a spus că Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică trebuie să se susțină mutual.

LA RÉPUBLIQUE se întreabă dacă Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică n'ar putea deveni sâmburele inițial al unei confederațiuni a Statelor Europei centrale și balcanice, în care fiecare Stat, păstrându-și structura politică, ar fi legat economic și politic de comunitate.

„S'ar forma astfel un fel de zollverein de peste 100 milioane de locuitori și cu un teritoriu mai întins ca Germania și Italia, la un loc“, adaugă ziarul, care continuă:

„Europa centrală n'ar mai fi un teren favorabil intrigilor și dorințelor marilor puteri. Din contră, ea ar deveni o rază de pace și de prosperitate.

„S'a încercat în ultimul timp să se facă manevre pentru slăbirea Miciei Înțelegeri. Ca și în trecut, aceste încercări, interesate, au adus pe cele trei țări aliate să strângă și mai mult solidaritatea lor, și să coordoneze și mai bine activitatea lor externă. În momentul de față, în marile cancelarii europene se pun bazele unor vaste proiecte politice, printre care modificarea pactului Societății Națiunilor prezintă o importanță capitală pentru Statele mici și mijlocii“.

Presa elvețiană.

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG din 12 Septembrie publică un articol privitor la vizita d-lui Stoiadinovici la București, scriind între altele:

„D. Stoiadinovici a plecat la București înainte de întrunirea Miciei Înțelegeri la Bratislava. O parte a presei balcanice s'a agitat din cauza aceasta, cu toate că se știe că vizita d-lui Stoiadinovici a fost hotărâtă în Iunie la Sinaia, cu ocazia întrunirii șefilor de Stat ai Miciei Înțelegeri pentru a demonstra unitatea Statelor Miciei Înțelegeri și pentru a risipi temerile care s'au auzit în legătură cu activitatea germană în Iugoslavia.

„D. Stoiadinovici a vrut să salute la București înainte de conferința Miciei Înțelegeri pe noul ministru de externe. Trebuia să se examineze un șir de probleme care atingeau direct România și Iugoslavia.

„S'au discutat probleme economice, mai cu seamă exportul de petrol românesc în Iugoslavia. Întâlnirea s'a terminat cu asigurarea solidarității româno-iugoslave, care fără îndoială a fost întărită în urma acestor convorbiri“.

Presa greacă

LE MESSENGER d'ATHÈNES din 11 Septembrie face o lungă dare de seamă asupra întrevederilor româno-iugoslave cu ocazia vizitei d-lui Stoiadinovici la București, reproducând discursul ținut de d. Tătărescu, precum și răspunsul d-lui Stoiadinovici.

Ziarele grecești din 12 Septembrie subliniază solidaritatea balcanică afirmată cu ocazia vizitei d-lui Stoiadinovici la București și reproduc pasagii din discursurile rostite de d-nii Tătărescu și Stoiadinovici.

VRADINI scrie între altele:

„Legăturile dintre Statele care constituiesc Înțelegerea Balcanică se întăresc pe fiecare zi și manifestările de prietenie se înmulțesc. Prietenia balcanică a devenit proprietatea popoarelor Peninsulei sud-orientale, săpată adânc în conștiința lor“.

PROFA subliniază că odată cu vizita d-lui Stoiadinovici, unanimitatea tuturor Statelor Miciei Înțelegeri s'a manifestat cu toată forța, precum și perseverența lor fermă în politica pe care și-au trasat-o. Nici Mica Înțelegere, nici Înțelegerea balcanică nu-și vor schimba atitudinea definită de mult.

Presa turcă.

În numărul din 11 Septembrie, LA RÉPUBLIQUE reproduce în întregime discursurile rostite de d-nii Tătărescu și Stoiadinovici cu ocazia vizitei făcute de primul ministru iugoslav la București. Ziarul subliniază că „din aceste discursuri reiese solidaritatea inalterabilă a Înțelegerii Balcanice și a Miciei Înțelegeri în îndeplinirea aceluiași scop“.

Toate ziarele turcești au publicat largi dări de seamă asupra vizitei d-lui Stoiadinovici la București, relevând importanța ei și raporturile de cordială și strânsă colaborare dintre Iugoslavia și România în cadrul Miciei Înțelegeri și al Înțelegerii Balcanice.

COFERINȚA MICII ÎNȚELEGERI

Presa cehoslovacă.

Presa cehoslovacă a urmărit cu cea mai mare atenție conferința consiliului permanent al Micii Înțelegeri dela Bratislava.

Ziarele din 15 Septembrie, fără excepție, îi consacră pagini întregi, relevând importanța sa deosebită pentru evoluția politică și economică a celor trei țări și pentru strângerea și mai mult a prieteniei lor tradiționale.

Ziarele dau amănunte asupra manifestărilor călduroase de simpatie făcute d-lor Antonescu și Stoiadinovici pe teritoriul cehoslovac, publică fotografii privitoare la aceste manifestări, precum și fotografiile celor trei miniștri ai Micii Înțelegeri.

Presa, în unanimitate, subliniază în special unitatea celor trei țări care reese în mod strălucit din comunicatul de închidere a conferinței.

LIDOVÉ NOVINY scrie: „Mica Înțelegere nu este numai hotărâtă să aperse starea de lucruri creată după războiu în regiunea Dunării, ci să clădească pe această stare de lucruri o colaborare internațională pacifică. Mica Înțelegere și-a asigurat astfel un rol preponderent în această regiune.

„Opinia publică a Micii Înțelegeri a primit cu cea mai mare bucurie hotărârea miniștrilor de afaceri străine ai celor trei State de a întări securitatea lor“.

Ziarul social-democrat PRAVO LIDU relevă că atitudinea unanimă a celor trei miniștri de afaceri străine a împrăștiat dintr'odată toate combinațiile care se svoneau în jurul politicii Micii Înțelegeri. „Linia politică a acestui organism, precizează ziarul, rămâne neschimbată“.

Ziarul agrarian VENKOV, într'un articol intitulat: „Ziua de sărbătoare a Micii Înțelegeri“, scrie că manifestările grandioase, precum și comunicatul dela Bratislava au dovedit în fața marelui public indigen și internațional cât de mult este Mica Înțelegere expresia strânsiei amicitiei, care unește Cehoslovacia, România și Iugoslavia.

Intr'o lungă dare de seamă asupra conferinței, NARODNI POLITIKA, scoate în evidență că unanimitatea celor trei oameni de Stat ai Micii Înțelegeri dovedește cât de neîndreptățite sunt speranțele adversarilor Micii Înțelegeri, ai păcii și ordinii din Europa.

CESKE SLOVO arată că Mica Înțelegere, apărând totodată inviolabilitatea frontierelor și pacea Europei, n'a lăsat niciodată să-i scape prilejurile de a întări apropierea cu celelalte țări. „Din aceasta se vede, adaugă ziarul, că Mica Înțelegere este o formație mai mlădioasă decât aceea a Statelor care pretind a practica o politică dinamică“.

PRAGER TAGBLATT scrie: „Comunicatul conferinței dela Bratislava scoate în evidență foarte limpede ceea ce pentru Mica Înțelegere ar fi insuportabil: ea nu ar îngădui amestecul nimănui în afacerile interne“.

PRAGER PRESSE declară:

„Comparând comunicatul dela Bratislava cu deciziunile dela Belgrad, rezultă că în programul de atunci n'a trebuit să se facă nici schimbări, nici completări.

„Actualul comunicat devine astfel o confirmare de

manifestare a unității și consolidării Micii Înțelegeri și a cooperării credincioase.

„Atmosfera n'a fost turburată nici de cea mai mică umbră de neîncredere, ci s'a distins printr'o amicitie, sinceritate și cordialitate extraordinară.

„Politica Micii Înțelegeri este și rămâne o politică consecventă a păcii, a tendinței metodice și neobosită pentru menținerea ei, o politică care, conștientă și tenace, pregătește o pacificare treptată a lumii, fiind convinsă că este posibilă o reglementare pașnică a tuturor conflictelor și idivergențelor de opinii, care, într'o atmosferă politică calmă, ar pierde și asprimea lor trecătoare“.

Presa iugoslavă.

Ziarul POLITIKA, din 12 Septembrie, publică un articol de fond al d-lui Baluggigi, în care se subliniază că reuniunea consiliului permanent al Micii Înțelegeri dela Bratislava se ține în momentul în care în Europa se desfășoară evenimente foarte turburătoare și în ajunul unor hotărâri deosebit de importante.

Autorul articolului, după ce afirmă că războiul din Africa orinentală nu s'a terminat decât din punct de vedere tehnic, expune situația din basinelul mediteraneeu.

D. Baluggigi reamintește, de asemeni, remilitarizarea zonei renane și acordul dintre guvernele din Berlin și Viena care a dat mână liberă d-lui Mussolini.

„Mica Înțelegere, spune d-sa, va avea să se ocupe, în cursul conferinței dela Bratislava, de toate aceste evenimente. Ca factor internațional important ea trebuie să adopte, în această privință, o atitudine fermă. Și aceasta cu atât mai mult cu cât aceste evenimente interesează, în gradul cel mai înalt, toate guvernele. Intr'adevăr, nimănui nu-i poate fi indiferent ca Marea Mediterană să rămână mare, liberă sau într'un fel ori altul să devină „mare nostrum“ a unei singure puteri“.

Incheindu-și articolul, d. Baluggigi scrie: „Mica Înțelegere, care este cea mai veche organizare internațională de după războiu, este chemată să lucreze cu toate puterile și tot prestigiul său pentru securitatea colectivă, cu atât mai mult cu cât Societatea Națiunilor și-a pierdut din forțele sale. Iată de ce este necesar, și lucrul se va întâmpla cu siguranță, ca reuniunea dela Bratislava să fie o nouă manifestare a unității membrilor săi. Ea trebuie să poată afirma în fața lumii că pacea este indivizibilă și că ea este hotărâtă, ca organ al Societății Națiunilor, să o aperse împotriva tuturor atacurilor“.

Ziarul NOVOSTI din Zagreb, ocupându-se de aceeași chestiune, scrie că dela venirea la putere a Frontului Popular în Franța se constată o vie dorință de a se strânge și mai mult legăturile politice și economice dintre Franța și aliații ei din Mica Înțelegere, pentru ca să se salveze democrația seculară a Europei.

Ziarul subliniază că Mica Înțelegere nu poate decât să iasă întărită din această reuniune.

Toate ziarele iugoslave din 14 Septembrie, publică lungi și amănunțite dări de seamă asupra reuniunii dela Bratislava, precum și textul integral al importantelor discursuri rostite ieri seară la dineul oferit colegilor săi români și iugoslavi, de d. Krofta, ministrul de afaceri străine al Cehoslovaciei.

Ziarele subliniază, în același timp, importanța manifestărilor populare care s'au produs cu prilejul sosirii la Bratislava a d-lor Stoiadinovici și Antonescu și în

deosebi ovațiile frenetice cu care a fost primită cuvântarea ținută de președintele Consiliului de Miniștri al Iugoslaviei în fața multimei care defila pe dinaintea hotelului unde erau găzduite delegațiile.

Ziarul POLITIKA publică informații dela corespondentul său special la Bratislava, referitoare la convorbirile pe care d. Beneș, președintele republicii cehoslovace, le-a avut cu miniștrii de afaceri străine ai Miciei Înțelegeri la castelul din Topolcianki.

„Președintele Beneș, scrie corespondentul ziarului, a expus, între altele, punctul său de vedere asupra situației internaționale actuale. Convorbirile au continuat într-o atmosferă din cele mai cordiale, constatându-se că Mica Înțelegere este și azi tot atât de fermă și de unanimă în atitudinea sa ca și în trecut și că ea va ieși și mai întărită din consultările dela Bratislava. Este clar că toate știrile răspândite în opinia publică, după plecarea d-lui Titulescu erau categoric tendențioase și fan-teziste. Atitudinea ministrului de afaceri străine al României, d. Antonescu, cunoscut de altfel ca un leal partizan al politicii Miciei Înțelegeri, cu prilejul acestor convorbiri a dovedit în mod elocvent că schimbarea de persoane dela Ministerul de Afaceri Străine al României nu înseamnă o modificare a politicii externe a României.

„Președintele Beneș și-a exprimat convingerea și a fost aprobat de miniștrii de afaceri străine ai Miciei Înțelegeri, că deocamdată nu există o primejdie de războiu în Europa, că un astfel de războiu pote fi evitat și că Europa va ajunge, după lungi negocieri oprite de dificultăți de neprevăzut, la un acord. Mica Înțelegere va folosi toate puterile sale la înfăptuirea acestui acord. Ea dorește pacea, dar e gata să se apere, deoarece socotește că o schimbare în actuala stare a lucrurilor ar însemna o primejdie pentru întregul continent.

„Rezultatul convorbirilor dintre președintele Beneș și miniștrii Miciei Înțelegeri au fost pline de un optimism real. Reese din ele că Mica Înțelegere va urma în activitatea sa viitoare aceeași politică comună și că această colaborare va fi menținută și de aci înainte“.

„De asemeni, ziarele de seară publică lungi dări de seamă asupra ultimelor convorbiri dintre miniștrii de afaceri străine ai României, Iugoslaviei și Cehoslovaciei înainte de închiderea conferinței dela Bratislava.

Sub titlul „Alianța cu Franța rămâne principiul politicii tradiționale“, PRAVDA publică pagini întregi în care expune hotărârile miniștrilor Statelor din Mica Înțelegere.

Rezultatele conferinței consiliului permanent al Miciei Înțelegeri, consemnate în comunicatul oficial publicat la sfârșitul ultimei ședințe, ocupă primele pagini ale tuturor ziarelor iugoslave din 15 Septembrie. Ele reproduc textul integral al comunicatului oficial, precum și lungi dări de seamă asupra șederii la Bratislava a miniștrilor Miciei Înțelegeri.

„Dacă ne oprim asupra ansamblului comunicatului, scrie POLITIKA, vedem foarte clar că liniile politice care au fost urmate până acum rămân neschimbate și că Mica Înțelegere își va continua activitatea pe aceeași cale, căci politica sa nu este o politică de moment sau de oportunitate, ci este cu deosebire o politică stabilă. Când se constată că directivele Miciei Înțelegeri rămân ceea ce erau, aceasta nu înseamnă că este vorba numai de intervalele dintre sesiunile consiliului Miciei Înțele-

geri, ci de întreaga perioadă de 16 ani de colaborare dintre România, Cehoslovacia și Iugoslavia. Fidelitatea față de politica tradițională, față de pacea generală și de securitate, este în împrejurările actuale fidelitate față de sine însăși. Mica Înțelegere manifestă odată mai mult o atitudine unanimă față de toate statele și în toate împrejurările. Pe cât este de unanimă în dorința de colaborare cu toate țările pentru menținerea și organizarea păcii, tot pe atât este de ferm hotărâtă să-și apere drepturile“.

Referindu-se la alineatul 4 din comunicat, în care se vorbește de relațiile Miciei Înțelegeri cu celelalte state, POLITIKA, subliniază că miniștrii Miciei Înțelegeri n'au uitat să exprime părerea de rău că Austria a crezut că poate denunța în mod unilateral un tratat internațional.

„Acesta este un avertisment pentru Ungaria, dacă ar dori cumva să procedeze la revizuirea angajamentelor militare, decurgând din tratatul de pace și să introducă serviciul militar obligatoriu. Dacă această eventualitate s'ar produce, Mica Înțelegere va ști să ia măsurile dic-tate de evenimente“.

Același ziar publică declarațiile făcute corespondentului său de d-l Krofta, ministrul afacerilor străine al Cehoslovaciei.

„Conferința consiliului permanent al Miciei Înțelegeri, a spus d-l Krofta, a confirmat pe deplin politica urmată până acum de Mica Înțelegere. În comunicatul comun ne referim la comunicările amănunțite făcute după reu-niunea noastră dela Belgrad și din România, cu privire la continuitatea acțiunii noastre. Mica Înțelegere rămâne credincioasă programului și scopurilor sale poli-tice. Vom păstra cu lealitate angajamentele luate prin tratate. Suntem gata să lucrăm din toate forțele noastre pentru menținerea păcii și îmbunătățirea situației politice și economice generale. Suntem profund convinși că pacea poate fi garantată și că orice conflict poate fi înlăturat pe cale pașnică, dar suntem în același timp gata să apărăm starea de lucruri creată după războiu, deoarece socotim că această stare de lucruri constituie un mare progres în comparație cu situația dinainte de războiu, întru cât ea înseamnă realizarea idealului național pentru care românii, cehoslovacii și iugoslavii au luptat timp de veacuri.

„Trecutul și viitorul ne leagă și ne va uni totdeauna, căci scopul nostru comun este just“.

POLITIKA publică și declarațiile făcute corespon-dentului său de d-l Milan Hodza, președintele consiliului de miniștri al Cehoslovaciei, privitoare la colaborarea economică dintre Statele Miciei Înțelegeri.

D-l Hodza a spus: „Am izbutit să găsim o bază comună și fermă pentru activitatea noastră în vederea consoli-dării sistemului preferențial al Miciei Înțelegeri și a mo-dalităților unei apropieri între sistemul nostru prefe-rențial și sistemul analog al vecinilor noștri.

„Sunt cu deosebire recunoscător, d-lor Stoiadinovici și Antonescu, fiindcă au adus adeziunea lor la acțiunea centralei economice a Miciei Înțelegeri dela Praga, crea-tă mai de mult și care cu începere dela 1 Octomvrie va începe să lucreze în scopul de a îmbunătăți în mod sistematic relațiile noastre economice. Reprezentanții economiei române și iugoslave vor lucra în această cen-trală și socotesc că ea va fi cel mai bun instrument pen-tru dezvoltarea practică a schimburilor dintre țările noastre.

„Sentimentele și scopurile noastre politice sunt iden-tice. Cred că este foarte firesc să ne continuăm munca

în vederea dezvoltării Micii Înțelegeri economice, deoarece printr-o colaborare economică sistematică ajutăm popoarele noastre să treacă cu bine criza economică în care ne aflăm“.

VREME publică sub titlul „Bilanțul unei importante conferințe“, un editorial sub semnătura d-lui M. Svetovski, în care subliniază importanța conferinței dela Bratislava.

„Astăzi, la încheierea fecunde conferințe dela Bratislava, scrie autorul, studiind rezultatele ei putem spune că această conferință a fost dominată de două momente: primul economic și al doilea cel politic.

„Momentul economic a început la București cu ocazia întrevederii dintre d. Tătărescu și d. Stoiadinovici, când Mica Înțelegere a intrat în etapa practică a formulelor sale diplomatice.

„La conferința dela Bratislava, primul-ministru cehoslovac d. Hodza a expus în fața miniștrilor prezenți planul său personal pentru colaborarea economică a Micii Înțelegeri. Conform acestui plan a fost prevăzută crearea celor trei centre respective la Praga, Belgrad și București, care vor conduce schimbul de mărfuri și-l vor dirija, prin participarea și colaborarea persoanelor competente. Acest mare plan va ajunge la epilogul său practic la conferința economică a Micii Înțelegeri ce va avea loc la București în luna Octombrie.

„In ceea ce privește momentul politic s'a putut constata cu satisfacție că d. Krofta la Bratislava a ajuns la aceeași convingere la care a ajuns d. Stoiadinovici la București și anume că politica externă a Regatului român rămâne neschimbată.

„După Bratislava putem afirma cu convingere că Europa posedă un bloc de 50 de milioane. Putem spune de asemenea că în vârful acestui bloc flutură drapelul pacifist, care probează că noi nu cerem nimic dela ceilalți, însă suntem decizi și fără nicio ezitare să apărăm ceea ce ne aparține nouă.

„Ideia păcii, conchide d. Svetovski, a fost lămurită la Bratislava, iar apărarea comună a fost completată“.

L'ECHO DE BELGRADE din 16 Septembrie, sub titlul „Mica Înțelegere mai strâns unită ca niciodată“, consacră primele sale pagini vizitei d-lui Stoiadinovici la București, precum și prieteniei româno-iugoslave.

După ce reproduce discursurile d-lor Tătărescu, președintele Consiliului de Miniștri român și Stoiadinovici, președintele de consiliu iugoslav, la dîneul de gală oferit la Ministerul de Externe în onoarea distinsului oaspete, ziarul trece la problemele discutate între ambii șefi de guverne: chestiunile de politică internațională care interesează cele două țări, Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică, precum și cele economice care interesează România și Iugoslavia, iar în primul rând furnitura de petrol, precum și podul peste Dunăre.

In ceea ce privește conferința dela Bratislava, „L'Echo de Belgrade“ relevă că aceasta a manifestat în mod strălucit, precum era ușor de prevăzut adâncă unitate a Micii Înțelegeri.

Ziarul iugoslav reproduce textul discursurilor ținute, la dîneul de gală oferit de d. Krofta, ministrul de externe al Cehoslovaciei, d-lor Milan Stoiadinovici și Victor Antonescu, de către cei trei miniștri ai Micii Înțelegeri, precum și comunicatul oficial, publicat la sfârșitul lucrărilor conferinței dela Bratislava.

Același ziar, într-alt articol intitulat: „Mica Înțelegere la lucru“, face un rezumat privitor la rezultatele obținute atât la București cât și la Bratislava, încheiând cu următoarele: „Adversarii Micii Înțelegeri vor fi resimțit o mare decepție la citirea comunicatului dat la sfârșitul

conferinței, atât prin forma sa, cât și prin conținutul său, acest document a demonstrat unanimitatea celor trei miniștri ai afacerilor străine în toate chestiunile la ordinea zilei. Astfel sunt spulberate, dintr'odată, falsele știri asupra unei presupuse slăbiri a celor trei State sau a unui singur dintre ele; alianța lor rămâne un bloc“.

Presa franceză.

LE TEMPS din 13 Septembrie scrie în articolul său de fond:

„Miniștrii afacerilor străine ai României, Iugoslaviei și Cehoslovaciei, formând consiliul permanent al Micii Înțelegeri, urmează să se întrunească la Conferința dela Bratislava.

„Față de situația de fapt creiată în Europa Centrală și Orientală de evenimente recente, întrunirea actuală a Consiliului permanent al Micii Înțelegeri ia o importanță deosebită. Încheierea acordului austro-german, vizita recentă a regentului Horthy la cancelarul Hitler, în fine mișcarea germanilor din Cehoslovacia, care vor să obțină garanții speciale, sunt simptome care nu pot lăsa nepăsători pe conducătorii Micii-Înțelegeri. Este de notat că conferința care se va deschide la Bratislava a fost precedată zilele acestea de o vizită a d-lui Stoiadinovici, președintele consiliului de miniștri iugoslav la București. Acesta a avut în capitala României importante convorbiri cu președintele consiliului d. Tătărescu și cu ministrul afacerilor străine, d. Antonescu. Convorbirile româno-iugoslave au fost extrem de cordiale. Aceste schimburi de vederi purtau în deosebi asupra chestiunilor financiare și economice pendinte între cele două țări; este cert însă că d. Tătărescu, d. Stoiadinovici și d. Antonescu au trebuit să treacă în revistă evenimentele politice, căci totul în definitiv este astăzi în funcție de ceea ce se petrece în momentul de față în Europa Centrală și Orientală.

„Fără îndoială, convorbirile româno-iugoslave au constituit o prefață utilă a conferinței dela Bratislava. Vom avea deci prilejul să vedem cum se va desfășura acțiunea paralelă a d-lor Stoiadinovici și Antonescu atunci când se vor găsi în prezența d-lui Krofta ministrul afacerilor străine al Cehoslovaciei și reprezentant oficial al celui de al treilea Stat din blocul Micii Înțelegeri“.

JOURNAL DE DÉBATS din 14 Septembrie, sub semnătura d-lui Albert Mousset, face comentarii din care vedem:

„Conferința dela Bratislava trebuie examinată sub în-doita ei înfățișare externă și internă.

„In afară este necesar de a afirma odată mai mult soliditatea frontului diplomatic oriental față de toate încercările directe sau piezișe de a repune în cauză integritatea teritorială și suveranitatea țărilor dunărene. Această manifestare este îndreptată în primul rând contra Germaniei, care pare să se fi hotărât să caute spre Est, spărtura prin care ea va da lovitură de grație edificiului tratatelor.

„Poate că rezoluțiile dela Bratislava nu vor da satisfacție tuturor dezideratelor. Noi nu credem că Mica Înțelegere poate devia dela linia dreaptă urmată fără șovăire de 15 ani.

„Politica ei pe care Germania o califică „de subordonare intereselor franceze“ este în realitate aceea a instințului de conservare, a sentimentului unei primejdii comune a securității. Dacă există puncte, ca chestiunea rusă, asupra cărora guvernele Micii Înțelegeri nu au realizat o omogenitate de vederi absolută, ele arată mai mult divergențe de oportunitate, decât de fond. Ori, în împrejurările actuale, aceste divergențe conduc la un com-

promis, o medie care constituie o bună formulă diplomatică.

Miniștrii întruniți la Bratislava se mai străduiesc în același timp să organizeze „liniile interioare” ale Micii Înțelegeri. Se dezvoltă aplicarea programului conținut în pactul organic dela 6 Februarie 1933 și care tinde la formarea unei comunități economice de un tip special (grație unei serii de unificări tarifare, legislative, postale etc.), contribuind la strângerea relațiilor între cele trei State.

Experiența celor doi ani scurși care a sporit cu 50% schimburile ceho-iugoslave și româno-cesoslovace dau indicații îmbucurătoare mai ales în ce privește produsele standard.

„Neînțelegerile care persistă între marile puteri, obligă micile State să se organizeze din propria lor inițiativă. În haosul actual al Europei, aceasta este oricum o mângâiere”.

L'ACTION FRANÇAISE din 14 Septembrie, relevă că în anturajul conferinței Micii Înțelegeri dela Bratislava se subliniază că cele trei puteri sunt gata să se opue, prin sforțările lor întrunite, oricărei acțiuni care ar tinde la o slăbire a păcii și la o modificare a granițelor, astfel cum au fost fixate prin clauzele teritoriale ale tratatelor de pace.

Ziarele franceze din 15 Septembrie publică dări de seamă asupra conferinței dela Bratislava, reproducând părțile esențiale ale comunicatului dat după închiderea sesiunii Consiliului permanent al Micii Înțelegeri.

Ziarele subliniază că „întărirea legăturii dintre cele trei State, fidelitatea lor față de Societatea Națiunilor și respectul tratatelor rămân bazele politicii Micii Înțelegeri”.

Astfel ECHO DE PARIS serie:

„Cele trei State rămân decise să practice cu cea mai sinceră străduință politica tradițională a păcii generale.

„Unul din principalele elemente ale acestei politici rămâne pentru ele Societatea Națiunilor”.

LE TEMPS, analizând comunicatul, într'un articol al trimisului său special, constată:

„Acest comunicat este scurt, clar și substanțial în necesara lui, discreție. Ca răspuns la campania dusă de data aceasta, mai viu, împotriva unității și solidității Micii Înțelegeri, cei trei miniștri se mărginesc mai întâi să declare „că nu s'a făcut nicio schimbare liniilor fundamentale ale politicii comune hotărâte la Belgrad în luna Mai”, politică definitivă în două cuvinte: securitate și pace.

„Privitor la aceasta, Statele Micii Înțelegeri țin să declare înaintea întrunirii puterilor locarniene că un nou pact limitat Occidentului n'ar fi „decât o soluție parțială, n'ar rezolva de loc problema securității europene și n'ar aduce deci liniștea indispensabilă”.

„Dar acest compliment necesar al organizației păcii se mai poate face încă mult timp dorit. Deci, și aici este pasajul esențial al comunicatului, Statele Micii Înțelegeri hotărâte ferm să facă de pe acum tot ce le stă în putință. „au luat decizia de a-și întări securitatea, legând încă mai intim și mai efectiv forțele lor, continuând, bine înțeles, să întreție cu celelalte țări raporturi de vie și strânsă cooperare pe care fiecare din ele a reușit să le stabilească”.

„Această întărire a raporturilor politice pe care o anunță comunicatul, fără a-i explica încă metoda, va fi

întovărășită de o efortare paralelă pe planul economic. Aci greutățile de învins sunt, se știe, foarte mari, deoarece miniștrii se mărginesc să spună cu prudență că „o atențiune particulară a fost consacrată chestiunii adâncirii relațiilor economice în sânul Micii Înțelegeri, cât și chestiunii apropierii, în același domeniu, cu celelalte țări ale Europei centrale, apropiere a cărei inițiativă a luat-o d. Hodza”.

„Formula poate apărea ca banală, dar pare să reiasă din conversațiile pe care le-au avut, atât cu d. Stoiadinovici, cât și cu d. Antonescu și d. Krofta, care pentru prima oară prezidează consiliul, că acoperă intențiuni foarte precise”.

„Hotărâtă să lucreze pentru pace și securitate, Mica Înțelegere nu poate admite să se distrugă condițiunile care stau la baza ei. Ea regretă deci că clauzele militare ale tratatului dela St. Germain au fost violate de către Austria, sperând totuși că nu se vor mai face noi violări și fiind gata, la caz de nevoie, să le împiedece”.

„În sfârșit, în ceea ce privește politica generală a Europei, miniștrii Micii Înțelegeri au luat drept motiv evenimentele din Spania, spre a afirma că politica de neimixțiune e pentru ei o lege absolută pe care o vor respecta cu aceeași grijă, pe care ar pune-o, la nevoie, în a o face să fie respectată de către oricine, în ceea ce le privește. Ei își mai afirmă încrederea și în S. N., sperând ca ea să fie întărită în măsura posibilităților, dar par să gândească că ar fi poate mai bine să fie lăsată, astfel cum e azi, de cât să se întreprindă o reformă prea vastă care i-ar atinge principiile de bază”.

„Mai trebuie adăugat și aceasta nu e unul din simptomele cele mai nefericite pe care l-am putut înregistra la această sesiune a Consiliului Micii Înțelegeri, că o mișcare de apropiere, foarte puternică, pare să se deseneze, în cele trei țări, tot atât față de Polonia, cât și față de Italia”.

LE JOURNAL, sub titlul: „Hotărârile Micii Înțelegeri”, publică articolul trimisului său special la Bratislava. Articolul începe cu relatarea unei convorbiri pe care trimisul ziarului a avut-o cu d. Victor Antonescu, ministrul afacerilor străine.

„D. Antonescu mi-a spus — precizează autorul articolului — că Mica Înțelegere, mai unită decât oricând, va continua colaborarea sa în Europa. Nimic nu s'a schimbat nici în politica română, declară d-sa. Am proclamat oficial acest lucru acum câteva zile. Rămânem credincioși alianțelor noastre, credincioși prieteniei noastre cu Franța”.

În continuare, autorul articolului examinează cuprinsul comunicatului dat la închiderea Conferinței dela Bratislava:

„Punctul 4 al acestui comunicat înseamnă el singur un întreg program. Fără a fi numită, Ungaria este prevenită că dacă s'ar reînoi călcări ale angajamentelor existente de felul acelorora ce s'au produs în Austria, în chestiunea serviciului militar, Mica Înțelegere a căzut de acord asupra măsurilor de luat. Tonul este categoric și chiar amenințător.

„Din punct de vedere practic, marele eveniment al acestei reuniuni este acordul și mai strâns încheiat între Statele Micii Înțelegeri, în vederea unificării furniturilor militare, a liberului schimb, a efectivelor, într'un cuvânt centralizarea comerțului și armatei sale.

„Prin acest fapt, Mica Înțelegere devine o mare putere în Europa, o putere de care va trebui să se țină socoteală”.

Ziarele franceze din 16 Septembrie continuă să se ocupe cu interes de rezultatele Conferinței dela Bratislava.

LA RÉPUBLIQUE constată:

„Cele trei puteri și-au reafirmat solidaritatea, o solidaritate sporită încă de atmosfera vijelioasă a politicii europene. Comunicatul publicat la încheierea convorbirilor oficiale și comentariile pe care le face presa tuturor țărilor, dovedesc perfectă lor înțelegere. Fapt de care trebuie să ne bucurăm.

„Această înțelegere, de altfel, nu se mărginește la declarații platonice.

„Avertismentul dat, în termeni clari, Austriei pentru denunțarea neoficială, dar virtuală, a tratatului dela Saint Germain, din cauza acordului său cu Germania, depășește rezerva ordinară a documentelor diplomatice. Un ziar din București subliniază în mod oportun că acest avertisment e valabil și pentru Ungaria în cazul când ar avea veleități de disidență, precum e pentru Austria, deoarece ne aflăm în fața unui fapt îndeplinit.

„Această lecție publică este semnificativă: Cele trei State ale Micii Înțelegeri vor face un bloc cu toate împrejurările și în special în contra oricui ar manifesta veleități de a se sustrage dela angajamentele luate.

„Franța, deci, se poate bucura de rezultatele câștigate la Bratislava: politica sa europeană concordă exact cu intențiile ferme, dar pacifice care s'au revelat acolo încă odată mai mult. Acesta este un element care poate servi cu putere cauza păcii și este, actualmente, unul din rarele — dar cu atât mai prețioase — motive de mângâiere“.

LE TEMPS trecând în revistă chestiunile examinate în cursul întrunirii Consiliului permanent al Micii Înțelegeri care a luat sfârșit la Bratislava, scrie între altele:

„Comunicatul publicat la sfârșitul convorbirilor care au avut loc între d-nii Stoiadinovici, Antonescu și Krofta, cu toate că se menține pe terenul ideilor generale și nu tratează nicio problemă specială, este foarte lămurit în ce privește confirmarea celei mai strânse solidarități a celor trei State. Consiliul permanent constată, în suszsisul comunicat, că liniile fundamentale ale politicii comune rămân astfel cum au fost definite la ultima sesiune a Consiliului din Belgrad din luna Mai trecut.

„Cele trei State rămân hotărâte să practice cu lealitate politica tradițională a păcii generale și a propriilor siguranțe.

„Există chiar un pasaj al comunicatului care lasă a se înțelege cât se poate de clar că această solidaritate a fost întărită prin hotărîrea luată de cele trei State de a-și uni mai intim și mai efectiv forțele.

„Aceasta înseamnă cooperarea militară cea mai încrezătoare pentru apărarea siguranței lor comune.

„În ce privește principiile fundamentale ale politicii externe comune a guvernelor din Praga, din București și dela Belgrad, este bine știut că ele nu pot fi modificate atâta timp cât Mica Înțelegere va dăinui în spiritul în care a fost creiată. Primul din aceste principii este credința absolută față de Societatea Națiunilor, suprem refugiu al puterilor mici și mijlocii, deoarece ele găsesc la Geneva garanția acelei egalități de drept, considerată de ele, cu bună dreptate, ca cea mai sigură cauciune a independenței lor. Mica Înțelegere nu a ascuns niciodată împotrivirea ei ireductibilă față de un directoriu european, care ar asigura supremația a patru sau cinci mari puteri și care, prin însăși aceasta, ar

micsora autoritatea Societății Națiunilor pe planul vieții internaționale. Ea proclamă că este gata să se asocieze la toate eforturile susceptibile de a întări prestigiul Societății Națiunilor în vederea menținerii și organizării păcii. Într'adevăr, organizarea păcii generale, prin sistemul securității colective, este încă un principiu dela care Mica Înțelegere nu se poate abate. Ea socotește că înțelegerile regionale constituie un element esențial pentru soluționarea problemei.

„Mai găsim în comunicatul dela Bratislava un avertisment dat Ungariei. Dezaprobând repudierea de către Austria, a angajamentelor de ordin militar, înscrise în tratatul dela St. Germain și subliniind că procedeul la care a recurs Turcia, în chestia Strămtorilor, dovedește că există alte metode decât acelea ale faptului îndeplinit, guvernele Micii Înțelegeri exprimând speranța că atari infrațiuni nu se vor mai reînoi, fac cunoscut că s'au pus de acord în ce privește măsurile de luat în asemenea cazuri.

„Valoarea practică a politicii comune, astfel definită, va depinde mai cu seamă de împrejurările internaționale viitoare în Europa și de condițiunile de viață internă ale celor trei țări asociate.

„Nu putem decât dori pentru binele păcii generale, ca Mica Înțelegere să poată continua să se afirme ca o forță de ordine și de pace în centul Continentului“.

JOURNAL DES DÉBATS publică, sub semnătura d-lui Albert Mousset, un articol din care redăm următoarele:

„Convorbiri particulare cu miniștrii Micii Înțelegeri dau de gândit că aceasta ar avea tendința să se apropie de Polonia și de Italia. Pe de altă parte, dacă se dă curs ideilor d-lui Hodza privitoare la o cooperare economică între Statele Micii Înțelegeri și cele semnate ale acordurilor tripartite dela Roma, se va arunca o punte între alianța orientală și grupul care urmează directivele d-lui Mussolini.

„Nu este însă mai puțin adevărat că starea raporturilor polono-cehe va fi totdeauna criteriul unei apropieri între Mica Înțelegere și Polonia, iar cheia unei colaborări a acestei grupări cu Italia se află la Belgrad și nu la București.

„Pentru moment de altfel, această apropiere și această colaborare de ar deveni realități, ar însemna o evoluție mai profundă în politica Italiei și a Poloniei, decât în aceea a Micii Înțelegeri. S'a vorbit pe ici pe colo, de o raliere a Micii Înțelegeri la politica antisovietică a d-lui Hitler.

„Ar fi să nu cunoaștem politica și psihologia diplomației celor trei State. Pentru motive de solidaritate etnică, niciodată nu vom putea vedea Praga și Belgradul participând la o coaliție sau la o cruciadă contra Rusiei, oricare ar fi conducătorii și regimul acestei țări. Pentru alte rațiuni, nici România nu va putea să apuce pe această cale, amenințarea rusească putând să o coste scump, iar ajutorul german și mai scump.

„Înainte ca și după Bratislava, Germania e privită de Mica Înțelegere ca o forță de subversiune europeană care trebuie îndiguită printr'o solidaritate mai strânsă între popoarele dornice de pace“.

Sub titlul „Franța nu va negocia în afară de aliații ei“, LE JOURNAL face următoarea paralelă între cele două congrese care au avut loc, unul la Nuernberg și celălalt la Bratislava:

„Primul a fost o reprezentare spectaculoasă: sute de mii de oameni s'au întrunit pentru o manifestare colosală contra bolșevismului. Cel de al doilea a fost mai modest: trei diplomați s'au așezat în jurul unei mese pentru a

încerea să pună stavilă războiului; erau reprezentanții Micii Înțelegeri.

„Congresul dela Nuernberg s'a terminat printr'un apel înflăcărat al cancelarului german adresat lumii întregi pentru o cruciadă împotriva bolșevismului.

„In definitiv, Fuehrerul ne pune în alternativa de a alege între Moscova și Berlin. Ori, noi nu avem de ales și nici nu putem primi ordine. Intențiile cancelarului ne sunt astăzi cunoscute. El nu se va mărgini să intervie contra Moscovei, ci și contra aliaților Sovietelor, adică Franța și Cehoslovacia, care au tristul privilegiu de a se afla la fruntariile Reichului.

„Pe de altă parte Mica Înțelegere ne-a făcut cunoscut, că securitatea trebuie să fie generală sub riscul de a nu mai fi. Conferința Micii Înțelegeri a însemnat în definitiv, o ultimă încercare pentru organizarea păcii.

„Se va izbuti oare mâine într'o problemă în care toate eforturile de până astăzi au rămas zadarnice?

„In aceasta constă toată chestiunea sau mai bine zis drama, ale cărei peripeții le vom trăi în cursul lunilor viitoare“.

LA RÉPUBLIQUE din 18 Septembrie publică următorul articol privitor la organizarea economică a Micii Înțelegeri:

„La conferința dela Bratislava, Mica Înțelegere a hotărât să se libereze pe cât îi este cu putință de jugul economic german.

„Cei trei miniștri ai afacerilor străine: cehoslovac, român și iugoslav, au studiat un plan de organizare economică care, odată realizat să fie începutul unei structuri economice mai generale ale Europei Centrale.

„Obiectivul acestui plan este de a face mai completă solidaritatea economică a celor trei state. Cehoslovacia al cărui grad de industrializare îi îngăduie să joace cu ușurință pe piețele române și iugoslave rolul pe care-l deține Germania de câțva timp, ar furniza produse fabricate în schimbul produselor agricole și a mineralelor pe care le-ar primi dela ceilalți doi membri ai Micii Înțelegeri. Cei trei oameni de stat au ținut fără îndoială să dea astfel o nouă afirmare vitalității Micii Înțelegeri, răspunzând astfel uneltirilor germane la Viena și la Budapesta.

„Telul lor era politic. Nu este mai puțin adevărat că realizarea acestui proiect cadrează perfect cu planul general de organizare economică a Europei dunărene și orientale, care fusese alcătuit de d-l Hodza, președintele Consiliului al Cehoslovaciei.

Se poate semna că în spiritul acestui plan, mai multe rezultate au fost de pe acum obținute. Fără a vorbi de acordul de clearing care leagă România de Cehoslovacia, fără a insista asupra foloaselor consimțite de Praga Bucureștiului pentru acoperirea comenzilor sale de armament, se poate semna un acord mai recent între România și Iugoslavia.

„D-l Stoiadinovici a semnat la 11 Septembrie la București un acord pentru furnizarea de petrol român Iugoslaviei, contra predării din partea acesteia a unor minerale iugoslave, ca de pildă arama dela minele din Bor.

„Urmând directivele date de cei trei miniștri ai afacerilor străine, a opta sesiune a consiliului economic al Micii Înțelegeri, care se va întruni în Octombrie la București, se va strădui să continue opera de apropiere astfel inaugurată“.

Presa engleză.

OBSERVER din 13 Septembrie este informat de trimisul său special la conferință, cum că partea cea mai

importantă a întrevederilor dintre miniștrii de externe ai țărilor Micii Înțelegeri a avut loc la Topolcianky, reședința de vară a d-lui Beneș, unde s'au discutat chestiunile mai principale din program.

FINANCIAL TIMES din 14 Septembrie află din Praga că una din chestiunile care se vor desbata la conferință este și înființarea unei organizații economice la Praga, cu scop de a promova exportul celor trei țări ale Micii Înțelegeri. Ziarul adaugă cu d. Hodza, primul ministru cehoslovac, relevând această chestiune, a declarat că este rezultatul unei colaborări de mai multă vreme între grupuri industriale și financiare și că speră că propunerile lor vor fi folosite schimbului din Europa centrală.

TIMES din 14 Septembrie emite opinia că întrevederea dela Bratislava este „una dintre cele mai importante în istoria acestei uniri voluntare a trei State, mici în parte, dar formând, împreună, populația de 50 milioane suflete care s'au aliat pentru apărarea libertății câștigate prin marele războiu“.

Ziarul crede că tendințele actuale din Europa au făcut ca aceste State să simtă nevoia unei reexaminări a aranjamentelor lor de cooperare militară atât între ele, cât și cu prietena lor Franța.

MANCHESTER GUARDIAN, cu aceeași dată, este informat de către corespondentul său special că actuala conferință a Consiliului permanent al Micii Înțelegeri va duce la întărirea legăturilor dintre cele trei State. Ziarul crede că sarcina cea mai importantă a conferinței este elaborarea acordului româno-iugoslav de cooperare economică și militară, la care s'a ajuns cu ocazia vizitei d-lui Stoiadinovici la București.

DAILY TELEGRAPH din 15 Septembrie publică o corespondență din Geneva, din care reiese marea importanță dată conferinței dela Bratislava de cercurile Societății Națiunilor. Ziarul afirmă că Mica Înțelegere ar fi pierdut din încrederea ce avea în Liga Națiunilor și securitatea colectivă, și de aceea, cele trei State care o alcătuiesc au început să se reînnormeze pe scară întinsă. Ziarul crede că acesta ar fi sensul discuțiilor care s'au desfășurat la Bratislava, căci „în loc de obișnuitele rezoluții, exprimând credința în Ligă și ostilitate oricărei revizui, conferința a discutat planuri serioase pentru ca necesitățile militare ale Iugoslaviei să fie împlinite de România cu petrol în primul rând“. Ziarul susține că planul Germaniei pentru a slăbi alianța ceho-rusă a eșuat cu totul.

MORNING POST din 15 Septembrie este informat că una din deciziunile la care s'a ajuns în discuțiile dela Bratislava este că Mica Înțelegere va pretinde a face parte din orice plan de securitate europeană care ar rezulta din tratativele în vederea unui nou pact locarnian.

MANCHESTER GUARDIAN, cu aceeași dată, relevă alineatul trei din comunicatul oficial privitor la participarea Micii Înțelegeri la orice sistem de securitate colectivă în Europa, pentru ca acesta să nu fie mărginit numai la țările din apus.

DAILY HERALD subliniază același lucru, adăugând că declarația cuprinsă în comunicatul dat dela Bratislava „este un răspuns voalat dat d-lui Hitler la recențele sale declarații despre expansiunea Germaniei în Europa de răsărit“.

TIMES din 15 Septembrie acordă o deosebită importanță conferinței, după cum reiese din corespondența trimisului său special.

In primul rând ziarul stăruiește asupra importanței pe care o au acordurile dela București pentru cooperarea româno-îugoslavă, și în special importanța acordului potrivit căreia România furnizează Iugoslaviei petrol, primind în schimb aramă, zinc și fier.

Correspondentul arată impresia pe care a produs-o la Praga atacurile d-rului Goebbels și reacțiunea în potrivea acestor atacuri.

„De sigur că pactul eeho-sovietic a ocupat mult discuțiile pe care cei trei miniștri de externe le-au avut cu președintele Beneș.

„Relațiile cu Rusia Sovietică revin la vechea formulă, ca fiecare Stat să-și orienteze aceste relații după interesele speciale.

„In orice caz — scrie TIMES — Iugoslavia nu va intra într'un bloc anti-sovietic.

„Chestiunea pactului dela Locarno și a reformei Societății Națiunilor a format de asemeni un important obiect de discuții“.

Ziarul crede că paragraful 5 al comunicatului este implicat „un răspuns dat declarației d-lui Hitler că Germania nu poate privi cu pasivitate cum otrava bolșevică pătrunde în Statele vecine.

„Mica Înțelegere nu dorește a face front comun nici contra bolșevismului, nici contra fascismului“, încheie TIMES.

DAILY TELEGRAPH din 17 Septembrie afirmă într-o corespondență primită din Berlin că în cercurile germane domnește îngrijorare față de posibilitatea unei cooperări economice, politice și militare mai strânse între țările Micii Înțelegeri, ca rezultat al conferinței dela Bratislava, ziarul scrie:

„Astfel, lumea germană își dă seama că activitatea d-rului Schacht din cursul călătoriei sale în Balcani este fățiș amenințată, mai ales în ce privește pe România și pe Iugoslavia.

„Comerțul Germaniei cu România, bazat mai mult pe schimb de mărfuri, a primit o lovitură severă prin restricțiile pe care România le-a impus în ultimele săptămâni privitor la afaceri de felul acesta.

„De asemenea și Iugoslavia a luat în timpul din urmă măsuri să restrângă exportul materiilor prime mai principale numai la țări care plătesc în numerar, ceea ce Germania nu poate face.

„Noul acord comercial și de plăți din 4 Septembrie între România și Ungaria este de asemenea inoportun planurilor comerciale germane la Dunăre și în Balcani“.

Presa germană.

Ziarele germane din 17 Septembrie au urmărit cu interes lucrările conferinței Micii Înțelegeri la Bratislava. Ele comentează comunicatul final dat după deliberările celor trei miniștri de externe.

BERLINER TAGEBLATT, într'un articol de fond, după ce subliniază marea importanță a acordurilor româno-îugoslave, încheiate cu prilejul vizitei d-lui Stoiadinovici la București, constată că Mica Înțelegere a stabilit la Bratislava un perfect acord.

FRANKFURTER ZEITUNG publică următorul articol:

„La conferința Micii Înțelegeri s'a putut vedea clar străduința de a pregăti marile decizii politice, nu în camera de consfătuire încuiată, ci de a învedera conținutul ei simbolic, printr'un contact direct al bărbaților de Stat cu opinia publică. Punctul culminant al conferinței n'a fost citirea comunicatului final, ci manifestarea în fața celui mai mare hotel din Bratislava. Au apărut pe terasa hotelului: noul ministru de externe al

României, d. Antonescu, un bărbat cu înfățișarea melancolică, capul palid de savant al d-lui Krofta, figura înaltă, plină de viață a d-lui Stoiadinovici și mondenul și amabilul d. Hodza. Cei trei miniștri de externe au ținut discursuri scurte, fiind întrerupți de ovații furtivoase. D. Krofta confirmă în limba cehă, d. Stoiadinovici în limba sârbă, iar d. Antonescu în limba română, unitatea Micii Înțelegeri.

„Imaginea politică a conferinței prezintă linii esențial mai complicate. Punctul de plecare este și aci acordul membrilor Micii Înțelegeri în ce privește țintele fundamentale în politica externă. În această direcție nu s'ar putea spune ceva deosebit sau nou.

In convorbirile sale cu d. Beneș și apoi la Bratislava, d. Victor Antonescu a lăsat impresia că politica externă română va fi continuată în aceeași direcție.

Lucrul acesta nu trebuie să excludă faptul că d. Antonescu are intenția să niveleze anumite indispoziții și tensiuni în raporturile cu Polonia și Italia.

„De altfel, cum era de așteptat, s'au discutat toate actualele probleme de politică externă, dar ele n'au trecut dincolo de stadiul pregătirilor și de expectativă. S'a căzut de acord asupra unei formule care să permită fiecărui partener al Micii Înțelegeri să faciliteze situația generală, prin străduințe proprii, îmbunătățind raporturile de vecinătate. Dacă, de pildă, Bucureștii, realizează o strângere în raporturile sale cu Varșovia, Belgradul cultivă raporturi amicale cu Berlinul și Praga caută o apropiere de Roma, în fiecare din aceste demersuri să fie inclusă încercarea de a încuraja interesele comune ale Micii Înțelegeri. Aceasta s'a numit la Bratislava un sistem al „dragostei fără gelozie“.

KÖLNISCHE ZEITUNG, după ce arată că Mica Înțelegere vrea să încerce să creeze un fel de autarhie economică și militară, scrie în continuare:

„Partea cea mai importantă a convorbirilor dela Bratislava s'a referit, firește, la starea politică în mișcare din Basinel Dunării. Convenția austro-germană și recenta călătorie a d-lui Horthy, au format subiectul de discuție.

„Problema revizuirii maghiare, existând temerile unei denunțări a clauzelor militare din tratatul dela Trianon, a dus la o oarecare neliniște în cercul Micii Înțelegeri. Deci s'a dat Ungariei obișnuitul avertisment“.

Ziarul afirmă apoi, că la Bratislava s'ar fi decis ca fiecare guvern să-și păstreze libertatea de acțiune în raporturile cu Moscova.

Presa austriacă.

NEUE FREIE PRESSE din 15 Septembrie, ocupându-se de importanța convorbirilor dela Bratislava, scrie:

„Din punctul de vedere politic, reiese voința clară de a contribui pozitiv la o nouă orânduire constructivă central europeană. Luându-se în considerare actualele tendințe de apropiere, se va accepta ca bază planul d-lui Hodza asupra noii organizațiuni a Europei centrale. În urma convenției austro-germane se va lua în considerare și partea de interese a Germaniei în ce privește vitoarea formă a stărilor în Basinel Dunării“.

Presa elvețiană.

NEUE ZINCHER ZEITUNG din 15 Septembrie scrie între altele:

„Conferința dela Bratislava s'a aflat sub semnul unei noi consolidări a raporturilor.

„În ce privește raporturile cu Austria, Mica Înțelegere amintește tratatul dela Saint Germain care după părerea ei a fost violat prin introducerea serviciului militar obligatoriu. Exemplul Turciei arată că și un alt drum poate duce la aceeași țintă. Întâlnirile capilor de

Stat ai Micii Înțelegeri vor continua în anii viitori, la Belgrad și Praga, o inovație care corespunde cu reorganizarea grupului de State, care urmează să fie completat acum prin conferințe speciale ale șefilor de presă. Toate celelalte chestiuni, în urma neclarităților existente, în situația internațională, par a impune deocamdată rezervă Micii Înțelegeri. În ce privește călătoriile d-lui Stoiadinovici dela Bratislava la Praga, la Pilsen și Ausig, este în mod preponderent vorba de chestiuni de înarmare și probleme militare. Ele se află atât de mult pe primul plan, încât în Răsăritul Europei politica externă nu pare imaginabilă fără luarea lor în considerare.

„Cum convorbirile între Statele Micii Înțelegeri vor fi continuate la Geneva, consfăturile dela Bratislava au format un stadiu intermediar care a servit convorbirii personale a d-lor Krofta și Stoiadinovici cu noul ministru de externe al României, d. Antonescu“.

Același ziar în numărul din 16 Septembrie constată, într-o corespondență din Viena, că rezultatul conferinței dela Bratislava este organizarea comună a întăririi forțelor de apărare ale celor trei State și o politică externă comună.

BASLER NACHRICHTEN din 18 Septembrie, sub titlul: „Politică în jurul și în Europa centrală“, publică o corespondență din Viena în care scrie, între altele:

„Un singur obstacol stă în calea consolidării Europei centrale: Revendicările de reviziune ale Ungariei. Până acum această țară este încăpățănată. Guvernul ei a declarat că nu va lua patre la o acțiune a Micii Înțelegeri atâta timp cât nu se va face o reglementare a frontierelor care să fie destul de mare ca să formeze un precedent. Guvernul Gömbös n'a cedat o palmă de loc din acest punct de vedere. Dar poate că se va putea sta de vorbă cu Budapesta, când la președinția Consiliului de Miniștri se va afla un stăpân nou care nu va visa ca d. Gömbös, numai de faptul câte divizii sunt necesare pentru cucerirea Bratislavei“.

Presa italiană.

Ziarul GAZZETTA DEL POPOLO din 14 Septembrie publică o corespondență din Viena în care ocupându-se de conferința dela Bratislava, scrie:

„România și Iugoslavia au recunoscut utilitatea alianței dintre Cehoslovacia și Rusia în ce privește siguranța frontierelor cehoslovace.

„S'a mai discutat și chestiunea unificării tehnicei armamentelor.

„Statele Majore ale celor trei State vor examina problema adoptării de calibre egale pentru puști și tunuri, și aceleași tipuri de munițiuni“.

LA STAMPA din 15 Septembrie publică o corespondență din Viena, semnată de Zingarelli, relativ la conferința dela Bratislava, în care scrie că cei trei miniștri de externe au luat în discuție un gigantic program militar în care standardizarea materialului de războiu a ocupat locul de frunte.

„În ce privește relațiile cu Austria, Mica Înțelegere, spune că aceste relațiuni au avut de suferit în urma violării de către Austria a tratatului dela Sant Germain“.

Presa sovietică.

PRAVDA din 15 Septembrie scrie:

„Centrul atenției cercurilor politice adunate la Bratislava cu ocazia conferinței Micii Înțelegeri, îl deține lunga convorbire pe care președintele Beneș a avut-o cu miniștri de externe ai României, Iugoslaviei și Cehoslovaciei.

„La Bratislava se discută mult relațiunile cu Uniunea Sovietică. Se susține că bunele relațiuni dintre Cehoslovacia și U. R. S. S. sunt atât de cunoscute, în cât nu mai necesită comentarii. În ce privește relațiunile dintre U. R. S. S. și România, și acestea se întăresc“.

IZVESTIA din 15 Septembrie scrie între altele:

„Multe se spun la Bratislava despre relațiile cu Uniunea Sovietelor. Astfel se declară că bunele relații dintre Cehoslovacia cu U. R. S. S. sunt atât de cunoscute, că nu mai necesită alte comentarii. Iar corespondentul ziarului ceh LIDOVE NOVINY precizează că „din cele mai autorizate surse românești se desmint zvonurile despre o nouă orientare a României. Relațiile României cu Uniunea Sovietelor rămân tot atât de prietenoase ca și până acum“.

Presa greacă.

În numărul din 17 Septembrie, ELEFTERON VIMA scrie între altele:

„Conferința statelor Micii Înțelegeri, care s'a întrunit la Bratislava, s'a sfârșit fără a se fi realizat, nici de data aceasta, temerile celor pesimiști. Absența d-lui Titulescu dela conducerea politicii externe române nu pare să fi influențat cu nimic lucrările consiliului.

„În general, spiritul de cordialitate și uniunea care caracterizează de mai mulți ani raporturile Micii Înțelegeri, s'a afirmat și cu ocazia ultimei sale Conferințe“.

PROIA, cu aceeași dată, scrie:

„Conferința reprezentanților Micii Înțelegeri la Bratislava s'a sfârșit după constatarea unei depline unități a ideilor și concepțiilor celor trei State din această grupare centru-europeană, în toate chestiunile de care s'a ocupat conferința. Comunicatul publicat, ca de obicei, la terminarea lucrărilor, cuprinde un avertisment clar în ceea ce privește atitudinea pe care Mica Înțelegere ar adopta-o în cazul când anumite state și-ar renege obligațiile luate cu ocazia tratatului dela St. Germain.

De altfel, scopul principal, primordial, al Micii Înțelegeri este menținerea regimului teritorial al Europei Centrale hotărât de tratate și salvagardarea securității celor trei state care o constituie. Aceasta nu înseamnă, încheie ziarul, că cele trei state renunță la libertatea atitudinii lor față de alte state“.

Presa bulgară.

Conferința dela Bratislava, care a întrunit pe cei trei miniștri ai afacerilor străine ai statelor membre ale Micii Înțelegeri, a fost urmărită aci cu un deosebit interes de ziarele bulgare din 16 Septembrie.

MIR din 16 Septembrie, în articolul său de fond, după ce face un istoric al Micii Înțelegeri, prevede că această grupare politică se va transforma într-o adevărată confederație.

„Concluziile acestea se impun apreciind ultima conferință dela Bratislava: Mica Înțelegere a subliniat încăodată unitatea sa. Aceasta este impresia ce se desprinde dacă vom judeca cu atențiune comunicatele și declarațiile făcute. Va trebui să acceptăm că între cele trei state ce formează Mica Înțelegere domnește concordie deplină.

„Așa dar, dacă judecăm după comunicatele publicate, Mica Înțelegere va rămâne și în viitor credincioasă politicii de pacte regionale, colaborării cu Franța și luptei în contra revizionismului“.

SESIUNEA SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

Presa franceză.

In legătură cu sesiunea Societății Națiunilor, d. Marcel Pays, scrie în EXCELSIOR, din 18 Septembrie, că delegația franceză se va sili pe cât va putea să orienteze preocupările Adunării asupra problemelor economice. El exprimă teama, că în împrejurările actuale, dezarmarea, despre care se vorbește iarăși la Geneva, este o simplă himeră.

L'OEUVRE scrie următoarele în aceeași chestiune:

„La secretariatul Societății Națiunilor atmosfera era turbure, aseară. Marii delegați soseau rând pe rând, știind prea bine că niciuna din marele probleme care preocupă lumea în momentul de față, nu va fi soluționată și nici măcar discutată la Societatea Națiunilor. Mai mult ca oricând, aceste probleme sunt greu de soluționate: antagonismul ruso-german, problema spaniolă, violarea tratatului dela Locarno.... Aceasta face să se nască temeri că în cursul acestor trei săptămâni, care vor fi atât de lungi, reuniunea dela Geneva s'ar putea isbi de tot felul de complicații și că dificultăți s'ar putea ivi între diferitele delegații“.

Autorul articolului se teme mai ales de complicații în legătură cu războiul civil din Spania, cu toată promisiunea dată de delegația spaniolă, că nu va ridica această problemă la Geneva, dacă nu va fi provocată.

LE TEMPS scrie în legătură cu actuala sesiune a Consiliului Societății Națiunilor:

„De când cu neizbutirea inițiativelor pe care a crezut de cuviință să le ia în momentul conflictului italo-etio-pian, Societatea Națiunilor trece printr'o criză al cărui sfârșit este de dorit.

„Deoarece i s'au cerut eforturi pe care mijloacele ei nu-i îngăduiau să ducă până la capăt, autoritatea și prestigiul ei au fost simțitor atinse.

„Trebuie astăzi să se repună în mișcare greaua mașină al cărui mecanism a fost blocat de incidente penibile.

„Franța și Anglia strâns unite pot mult în acest domeniu.

„Declarațiile făcute deunăzi de președintele Consiliului, d. Léon Blum, definesc principiile fundamentale ale politicii externe a Franței în termeni care precizează cum națiunea franceză, care dorește colaborarea cu toate popoarele, înțelege organizarea păcii. Convorbirile care vor avea loc la Geneva în afară de ședințele Consiliului și ale Adunării, vor avea fără îndoială mai multă importanță pentru evoluția situației internaționale decât lucrările propriu zise ale Societății Națiunilor.

„Totuși nu trebuie să ascundem că Consiliul și Adunarea se vor găsi în fața unor chestiuni foarte delicate și care ar trebui ocolite dacă se dorește într'adevăr prevenirea unor noi complicațiuni în funcționarea instituției geneveze.

„Cazul admiterii delegațiunii etiopiene este din cele mai complexe.

„Comisiunea mandatelor este de dorit să izbutească să rezolve această greutate fără a provoca un incident care ar îndepărta și mai mult Italia de Societatea Națiunilor.

„Concursul puterii italiene este indispensabil activității instituției geneveze și organizării păcii în Europa.

Nu se poate continua cu sacrificarea unor interese vitale de atâta însemnătate pentru o chestiune de principiu de mult depășită de evenimente“.

Ziarele din 19 Septembrie se silesc să desprindă o impresie generală din începutul sesiunii Consiliului și în ajunul reuniunii Adunării Societății Națiunilor.

PETIT PARISIEN scrie: „Se pare că această sesiune nu va mai aminti furtunoasele adunări din toamnă și primăvară. Se poate prevedea că conversațiunile diplomaților se vor învărti mai ales în jurul problemei securității. Pe acest teren Franța și Anglia, a căror cooperare politică exercită totdeauna o influență asupra cerurilor din Geneva, are de jucat un rol decisiv“.

LE MATIN declară: „Delegații au luat contact între ei și de pe acum se pare că în afară de problemele generale care vor da obiect de discuție și pentru discursurile din Adunare și din Consiliu, cele două mari chestiuni, sub semnul cărora s'au desfășurat schimburi de vederi private, vor fi aceea a pregătirii unei apropiate conferințe locarniene și aceea a războiului din Spania“.

EXCELSIOR spune: „S'ar putea ca discuțiile dintre d-nii Yvon Delbos și d. de Vao să fie punctul de plecare pentru punerea în acțiune a principiului neintervenției în afacerile spaniole. Fără să prejudicieze asupra importanței pe care o are realitatea faptelor expuse de guvernul spaniol, guvernul francez crede că abținerea persistentă a Portugaliei din comitetul de coordonare constituie o puternică prezumpțiune asupra guvernului din Lisabona“.

L'HUMANITÉ scrie: „Răspunsul d-lui Delbos la plângerile ministrului spaniol contra atitudinii Portugaliei dovedește că ministrul nostru de afaceri străine împărtășește în această chestiune indignarea republicanilor spanioli. El nu vrea ca neutralitatea să fie o păcăleală“.

Ziarele din 20 Septembrie caută să determine nota dominantă a conversațiilor particulare dela Geneva, pentru a vedea dacă sunt posibilități de soluționare a conflictelor care turbură în prezent liniștea Europei.

PETIT PARISIEN scrie: „Dreptul cel mai deplin la recunoștința țării l-a câștigat d. Delbos, ministrul afacerilor străine, pentru că, dincolo de preferințele sale personale, a menținut Franța într'o politică de neutralitate absolută între cele două tabere care luptă pentru cucerirea Spaniei“.

Intru cât privește conversațiile dela Geneva, ziarul scrie: „Rezultă din primele luări de contact că activitatea diplomatică a Franței se va desfășura în strânsă legătură cu aliații ei din Europa centrală și orientală. In această privință trebuie acordată o deosebită importanță întrevederii de ieri Delbos-Beck“.

LE MATIN afirmă: „Din nefericire se pare că viitoarea conferință a puterilor locarniene va fi dominată de grija de a nu se angaja prea mult întru cât privește invitarea Rusiei Sovietice la o viitoare conferință generală“.

Ziarul subliniază apoi că în căutarea unei formule prin care Abisinia să nu fie primită la lucrările prezente ale Societății Națiunilor, se vor ivi unele incidente.

LE JOURNAL ține să precizeze că d. Beck, ministrul afacerilor străine al Poloniei, nu a cerut în ședința de ieri a Consiliului ca Polonia să fie reprezentată în comisia mandatelor, ci a amintit numai că Polonia ține să fie luată în seamă la o viitoare redistribuire a mandatelor.

ECHO DE PARIS nu se așteaptă că desbaterile prezente dela Geneva să ducă la vreun rezultat important. „Acum un an, scrie Pertinax, întreaga viață internațională era dominată de discuțiile dela Geneva. Azi nu mai este așa. Societatea Națiunilor a fost învinsă în chestiunea abisiniană și a rămas pasivă atunci când d. Hitler a călcat pactul dela Locarno, considerat timp de 11 ani drept încoronarea operii de pacificare“.

L'OEUVRE crede că d. del Vao va face două propuneri la Geneva în legătură cu războiul civil din Spania:

„Prin prima, guvernul spaniol va cere crearea unei comisiuni internaționale la frontiera portughezo-spaniolă, care să împiedece intrarea de arme din Portugalia în Spania;

„A doua propunere, în cazul când prima nu va fi acceptată de Adunare, va cere extinderea asupra întregii peninsule iberice a interzicerii de a se vinde arme“.

Făcând un bilanț al situației, LE MATIN din 21 Septembrie scrie: „Lucrările dela Geneva vor reîncepe într-o atmosferă diplomatică destul de tulbur. Spiritele sunt încordate. Concepțiile opuse se înfruntă“.

Inspirându-se din discursul Fuehrerului ținut la Nuernberg, ziarul încheie: „Un lucru este sincer: că guvernele vor trebui să aleagă peste puțin între Moscova și Berlin, dar nu vor putea rămâne cu amândouă deodată“.

In ECHO DE PARIS, cu aceeași dată, Pertinax vede aceeași situație confuză și crede că orice negociere cu Germania a fost îngreuiată și mai mult după discursurile dela Nuernberg. „Se afirmă — adaugă acest ziar — că săptămâna viitoare, în discursul pe care-l va rosti în fața adunării dela Geneva, d. Delbos se va pronunța pentru începerea de negocieri, spre a se ajunge la stabilirea unui control internațional asupra fabricării de arme. În gândirea autorului său, acest gest poate să nu fie decât un rit destinat să redea cât de puțin vieată conferinței pentru limitarea înarmărilor, dar este posibil oare să ne gândim la un control internațional vrednic de acest nume, care să se exercite asupra unor popoare atât de strâns ținute în mână și mobilizate, cum este poporul german și cum este poporul italian“.

Gabriel Peri scrie în L'HUMANITÉ: „Zilele trecute d. Archimbaud spunea că Franța trebuie să recâștige prietenia italiană. Nu ne simțim cătuși de puțin stânjenți să scriem că aceasta este și părerea noastră. Noi credem că diplomația franceză, inteligentă și activă, ar trebui să se silească de a reintegra Italia în frontul păcii. Cu condiția totuși ca această operă să meargă mână în mână cu întărirea Micii Înțelegeri. În acest sens ar trebui să se orienteze efortul oamenilor de stat francezi care se vor afla mâine la Geneva“.

Sosirea pe neașteptate a Negusului la Geneva și dificultățile comisiunii de verificare a puterilor pun din nou chestiunea spinosă a lichidării problemei abisiniene. Zia-

rele franceze din 22 Septembrie examinează această nouă situație, căutând să desprindă din diferitele puncte de vedere care circulă în cercurile diplomatice, metoda ce ar putea fi utilizată pentru a se birui dificultățile.

In LE PETIT PARISIEN, Lucien Bourguès crede că recursul la Haga ar fi o procedură primejdioasă, căci Curtea nu ar putea da o hotărâre decât peste câteva săptămâni, ceea ce ar ține delegația italiană îndepărtată de Geneva. Și Lucien Bourguès încheie: „Singura soluție decisivă și politică ar fi ca comisiunea de verificare să refuze, fără să recurgă la Haga și fără desbateri în fața Adunării, de a recunoaște puterile delegațiilor etiopieni“.

LE MATIN scrie: „Reprezentanții Negusului vor remite azi un memorandum care va încerca să stabilească faptul că întinderea teritoriilor stăpânite de Italia este infimă în raport cu totalul teritoriului etiopian. Memorandumul ar mai arăta și compoziția guvernului din Gore. Dar toate acestea nu vor înlătura faptul că Negusul a dezertat din țara sa și că în momentul de față nu se poate prevala de vreo suveranitate oarecare“.

In L'ECHO DE PARIS, Pertinax își exprimă părerea că mulți juriști cred că Curtea dela Haga va fi silită să dea dreptate Negusului, și adaugă: „Să admitem că exagerează. Totuși nu este mai puțin adevărat că Italia riscă de a vedea problema abisiniană făcând din nou pe tărâmul Genevei. După unele știri d. Mussolini s'ar gândi să ceară recunoașterea pur și simplă a autorității fasciste și a noii cuceriri“.

In LE JOURNAL Saint Brice rezumă astfel atmosfera care domnește pe culmile Societății Națiunilor: pesimism și neliniște adâncă în ce privește viitorul apropiat: „Guvernul italian se arată foarte emoționat de ideea unei trimeteri a chestiunii în fața Curții dela Haga. El știe prea bine că sentința va fi dată contra Italiei și că etiopienii ar putea foarte bine să reapară la Societatea Națiunilor“.

Presa italiană.

„Italia va rămâne absentă dela Geneva atâta timp cât va fi tolerată să intre acolo o reprezentanță abisiniană, scrie Virginio Gayda, în GIORNALE D'ITALIA din 29 Septembrie. Italia, adaugă d-l Gayda, nu poate admite ca un grup de fugari etiopieni să revină la Geneva pentru a reprezenta o putere prăbușită pentru totdeauna.“

„Nu se cere recunoașterea suveranității italiene asupra Etiopiei. Italia a ocupat Etiopia și va rămâne acolo neclintită: acesta este faptul esențial. Faptul recunoașterii internaționale este secundar și interesează mai puțin Italia decât pe celelalte puteri: în adevăr, din partea Italiei nu se vor putea recunoaște drepturile strănilor în Etiopia atâta vreme cât nu se va fi recunoscut fără echivoc regimul italian.“

Ziarul încheie: „Nimic nu este mai puțin sigur decât că această Italie imperială va trebui să-și exercite activitatea în afară și contra intereselor altor națiuni societate din Europa, decât doar cazul când va fi silită la aceasta“.

CONGRESUL DELA NÜRNBERG

Presa germană.

Ziarele din 10 Septembrie comentează pe larg proclamația Fuehrerului și subliniază, în primul rând, noul plan de patru ani.

VOELKISCHER BEOBACHTER scrie între altele:

„Proclamația prezintă noul plan ca programul economic german cel mai impunător, care va fi realizat cu toată energia obișnuită a regimului național-socialist. Această voință este ilustrată prin constatarea foarte aplaudată că măsurile necesare au și fost decretate și că Germania nu va renunța la revendicările sale coloniale, pentru a-și asigura alimentarea populației pe lângă resursele propriului teritoriu, pentru a-și desvolta exportul, pentru a-și asigura alimentarea populației. Cu resursele propriului teritoriu își va desvolta exportul, trebuiesc subordonate acestui scop. Activitatea economică și capitalul, fiind elemente ajutătoare și nu suverane, sunt mijloace pentru a asigura existența comunității naționale“.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG scrie:

„Programul german va face, fără îndoială, o puternică impresie în străinătate și mai ales în țările care ne-au lipsit până acum de materii prime și care acum vor trebui să ia în considerare necesitatea de a renunța la plasarea unei părți din aceste materii prime. Nu se poate tăgădui că programul nostru, elaborat în privința materiilor prime, ar putea, în cele din urmă, să constituie un imbold pentru căutarea unei înviorări a traficului economic natural între națiuni“.

FRANKFURTER ZEITUNG publică un important articol, explicând revendicările coloniale anunțate la Nürnberg de d. Hitler:

„Fuehrerul nu este un romantic în materie colonială, scrie ziarul. Pentru prima oară, în declarațiuni personale, el a vorbit despre revendicările coloniale germane în legătură cu problema economică. Această declarație dă o însemnătate nouă notei prin care guvernul Reichului își exprimă speranța că chestiunea colonială ar putea fi rezolvată în chip satisfăcător pentru Reich, în cazul revenirii lui la Societatea Națiunilor. După cuvintele Fuehrerului, ar fi greu de înțeles ca străinătatea să se liniștească, spunându-și că chestiunea nu este de actualitate și că nu este insolubilă, de oarece Germania își poate cumpăra materiile prime de care are nevoie“.

Presa franceză.

Ziarele din 10 Septembrie reproduc pe larg proclamația cancelarului Hitler, citită în congresul dela Nürnberg.

LE MATIN scrie: „Prin vocea șefului ei suprem, Germania cere colonii. Germania înțelege să-și asigure prin toate mijloacele securitatea și independența. Ea își va completa pregătirile militare printr-un vast program economic de patru ani. În politica externă, militară și economică, Reichul va lua drept punct de plecare primejdia comunistă în Europa. Cuvântul de ordine rămâne: Berlinul contra Moscovei“.

L'OEUVRE scrie: „Pentru străini, obiectul principal al discursului d-lui Hitler este acela de a anunța lumii că revendicările coloniale sunt acum la ordinea zilei.

Fuehrerul a vrut să facă toate națiunile să afle că proiectele de repartizare a materiilor prime, prezentate anul trecut de Sir Samuel Hoare, sunt considerate nesatisfăcătoare de conducătorii Reichului. Aceștia au arătat care sunt dezideratele lor în articolul publicat în ziarul său de generalul von Epp. Germania reclamează restituirea integrală a coloniilor ce i s'au retras prin tratatul dela Versailles.

„Alt scop al articolului publicat de generalul von Epp era acela de a liniști Portugalia, pe drept înspăimântată de informațiile primite de Ministerul Coloniilor, potrivit cărora coloniile portugheze trebuiau să servească la înlocuirea vechilor colonii ale Germaniei.

„Sferele conducătoare franceze au subliniat cu mult interes că revendicările coloniale pun pe Hitler în absolută contradicție cu „Mein Kampf“. În adevăr, Fuehrerul acuza în această carte pe Wilhelm II că a atras dezastrele asupra Germaniei, căutând o expansiune în afară de Europa și mai ales pentru că a pus în opoziție interesele Germaniei cu interesele Angliei.

„Natural, în Franța nu s'ar părea cu neputință o discuție dacă Germania și-ar dovedi categoric voința sa de pace, cu garanția unei restituiri a coloniilor Togo și Kamerun, dar Franța nu va proceda niciodată decât în deplin acord cu Anglia și este sigur că Dominioanele vor împiedeca prin toate mijloacele o tendință de a se retroceda Berlinului vechile teritorii germane din Africa“.

LE PETIT JOURNAL spune: „Hitler a scos un strigăt de războiu contra Rusiei. Dacă am fi într-o perioadă normală, un asemenea discurs ar aduce o ruptură imediată a relațiilor diplomatice; dar de câțiva ani ne-am obișnuit să auzim sfidări și să lăsăm lucrurile să-și urmeze cursul mai departe. Niciodată Bismark și Wilhelm al II-lea nu au îndrăznit să țină Europei un asemenea limbaj. Hitler nu mai vorbește ca un Fuehrer al Reichului, ci ca un Fuehrer internațional“.

LE FIGARO publică un articol al d-lui Vladimir d'Ormesson în care scrie:

„Două fapte rees din discursul cancelarului. Primul că va întocmi un plan de patru ani cu scopul de a întări autarhia economică deja existentă în al III-lea Reich; întărire care nu poate însemna decât punerea în stare, pe toate terenurile, a Germaniei de a putea susține un războiu. Al doilea că Germania, grație rearmamentului ei intens și grație noii ei legi militare, se simte la adăpost de orice pericol și nu se teme de bolșevici.

„Dar ne putem întreba un lucru. Dacă Germania și-a atins „plafonul“ militar, de ce oare mai face această nouă sfortare de „autarhie“, menită să întărească potențialul războinic al Statului Național-Socialist? Oare toate acestea nu reprezintă un început de manevră întru o nouă cerere de retrocedare a coloniilor?“

„Dați-mi colonii (ar spune Fuehrer-ul), iar eu renunț la „ersatz-urile“ mele de materii prime și reintru în circuitul economic mondial.

„Chestiunea ar merita să fie studiată. Dar ca chestiune plină de curse!...“.

LE QUOTIDIEN constată că în totdeauna cancelarul s'a ținut de cuvânt și a îndeplinit planurile lui: retragerea din Societatea Națiunilor, reocuparea Rhemaniei.

„Azi cere egalitatea de drepturi în materie colonială și declară că nimic nu-l va opri să le dobândească. El anunță începutul cruciadei pe care o va duce împotriva bolșevicilor prin toate mijloacele.

„Pentru comuniști acest discurs e echivalentul unei declarații de războiu. Ei vor încerca să cheme pe toți bunii patrioți la apărarea acestor colonii, dobândite „cu sângele și eroismul Francezilor“.

„Totuși, în fața amenințărilor lui Hitler, ar trebui ca Franța să ajungă să convingă lumea că ea nu e prietenă cu nicio dictatură de niciun fel. Nici roșie, nici albă. Franța este o republică democratică!

„Cetățenii francezi, muncitorii francezi, vor înțelege oare, în sfârșit, că trebuie să rămână în spatele guvernului popular care vrea să-i cârmuiască în mod cuminte, în mijlocul furtunii?

„Vor înțelege oare că nu trebuie comisă nicio greșală!“.

Ziarele din 11 Septembrie își exprimă îngrijorarea față de modul cum decurg lucrările congresului dela Nürnberg.

FIGARO scrie: „Goebbels a rostit cea mai teribilă diatribă din câte s'au îndreptat până acum contra „bolșevismului iudaic“. Anunțarea unei ofensive care urmează să se deslănțuiască cu violență este semnificativă, după cum semnificative sunt și pasagiile relative la Franța. Din ce în ce mai mult ne întrebăm ce pregătește Hitler. Pe măsură ce înaintează lucrările congresului, atmosfera pare să devină mai încordată și pare greu de închipuit că Fuehrerul va putea să nu se dedea Luni seara la o manifestație răsunătoare. Facem urarea ca ea să fie numai oratorică“.

LE JOURNAL spune: „Impresia care se poate culege în Germania este aceea a unei forțe care nu încetează de a crește. O națiune întreagă, crescută în cultul virtuților războinice, militarizată din leagăn, care a fost învinsă și aspiră să șteargă ultimele urme ale înfrângerii sale, constituie în mod necesar o gravă primejdie în centrul Europei.

„Ce va face oare Hitler, se întreabă ziarul, dacă nu obține satisfacție? Punem această întrebare pentru că este de un interes capital.

„Punctul său principal este lupta contra Moscovei. Trebuie să constatăm că el se lansează într-o cruciadă contra Moscovei“.

L'OEUVRE scrie: „Credincios programului său, dela Nürnberg, Reichul a atacat, prin discursurile d-lor Goebbels și Rosenberg, guvernul din Moscova, în așa fel încât Berlinul se crede în drept să spere vreun gest de răspuns, adică ruptura relațiilor diplomatice. Este probabil însă că conducătorii Reichului vor fi desamăgiți în această privință, căci după toate propabilitățile guvernul U. R. S. S. va răspunde numai printr-o tăcere disprețuitoare.

„Impresia definitivă ce se desprinde la Nürnberg este că Hitler nu are pentru moment nicio intenție contra Rusiei, decât doar să-și sporească propaganda.

„Singurul lucru concret ce s'a spus acolo este puternica reclamație a coloniilor. Această cerere preocupă în gradul cel mai înalt guvernul Baldwin, atât de mult chiar, încât unii din membrii săi nu erau departe de a propune să se trimită la Berlin un nou chestionar, atât erau de dornici de a cunoaște adevărata atitudine a Berlinului asupra chestiunii coloniale, tratată în legătură directă cu noul plan industrial al Reichului. Din acest plan cabinetul diplomatic a cules impresia că ar fi bine

să se întrunească în timpul cel mai scurt o conferință a celor cinci puteri spre a ști la ce trebuie să se aștepte. De aceea s'a hotărât ca însărcinatul cu afaceri britanice la Roma și cel dela Berlin să facă azi un demers pentru a propune data de 18 Octomvrie pentru întrunirea conferinței, fie la Bruxelles, fie la Londra“.

L'OEUVRE arată apoi că guvernul din Londra este nemulțumit de a vedea cum influența engleză în Portugalia scade și cum între militarii germani și cei spanioli se înregistrează o apropiere.

LE MATIN, într-o corespondență din Londra, face aceeași observație în ce privește chestiunea colonială.

„In congresul anual al partidului conservator, care se va ține sub președinția d-lui Neville Chamberlain, unii delegați își vor exprima neliștea față de planul colonial al Germaniei și vor sfătui guvernul să se conformeze declarației din Martie 1935, făcută de Sir John Simon, că Marea Britanie ar considera cedarea teritoriilor puse sub mandatul ei, ca o chestiune ce nu poate fi adusă în discuție“.

EXCELSIOR, tot într-o corespondență din Londra, scrie: „Mai mult decât oricine alta, Marea Britanie se simte vizată prin cuvintele d-lui Hitler“.

Ocupându-se de apropiata conferință a puterilor locariene, același ziar spune că în eventualitatea unui eșec al conferinței, Franța și Belgia ar fi îndreptățite să ceară Angliei executarea garanțiilor promise prin scrisoarea dela 1 Aprilie 1936. „Pentru cei care cunosc aversiunea marei majorității a poporului englez și conducătorilor săi, față de orice ar putea semăna cu un angajament precis de alianță, pare neîndoielnic că Anglia va face tot ce-i va sta în putință pentru a scuti conferința de un eșec“.

LE JOURNAL DES DÉBATS scrie:

„In această toamnă a anului 1936 trebuie să privim cu curaj faptele așa cum se prezintă. Germania și-a reluat libertatea, bazându-se pe o forță militară importantă. Pe când Germania lucra cu metodă și perseverență, Franța și Anglia, s'au lăsat antrenate într-o politică în afara realităților.

„Azi, al III-lea Reich, spre a-și satisface interesele proprii, declară cruciada în contra bolșevismului.

Această atitudine își provoacă efectele dela Vosges la Apenini, dela Marea Nordului în Statele Unite din Carpați în Japonia. Ideea dominantă care se desprinde în toate cercurile este aceea a apariției unei forțe care se declară în serviciul ordinei.

„Hitler a vorbit de un plan de muncă cu ajutorul căruia Germania poate avea în caz de războiu toate materiile prime ce i-ar fi trebuincioase. El a vorbit de retrocesiunea coloniilor, de hotărârea lui de a-și garanta granițele printr-o armată puternică.

„Datoria celorlalte națiuni, și aceea a Statului nostru în particular, e limpede. Oricare ar fi viitorul, de va fi greu sau liniștit, de vor fi zile bune sau rele, taine îngrijorătoare sau înșenări liniștitoare, tensiuni diplomatice sau conversațiuni, purtarea Franței și datoriile ei pot fi definite în câteva cuvinte: să fie puternică și prudentă“.

Ziarele din 12 Septembrie continuă să publice numeroase dări de seamă asupra congresului dela Nürnberg.

LE JOURNAL scrie: „Toată lumea este la Berlin sub impresia formidabilului reehizitoriu pe care l-au făcut șefii național-socialiști contra bolșevismului și pretutindeni domnește impresia că de fapt ne găsim în fața

unui războiu moral deslănțuit între Berlin și Moscova. De acum înainte nimic nu va putea apropia Rusia Sovietică de Germania național-socialistă și este evident că cele două țări s'au angajat într-o luptă care comportă posibilități de desfășurare atât de sumbre cum nu le-ar putea vedea nici chiar cei mai pesimiști. Imensa majoritate a opiniei publice germane își dă perfect seama de gravitatea situației și Germanii au conștiința că pacea este la discreția incidentelor care realmente nu pot fi prevăzute“.

PETIT JOURNAL se ridică împotriva a ceea ce numește ultimatumul adresat Franței de cancelarul Hitler: de a denunța pactul franco-sovietic. „Este delăsător, înțeles, scrie ziarul, că este bine să nu ne îmbătăm cu protestări răsunătoare, că este datoria celor care își iubesc cu adevărat țara, să nu o arunce într-o sângeroasă aventură, fie chiar și în numele principiilor sfinte. Dar singurul mijloc de a evita această aventură este de a nu se arunca lui Hitler, ca pentru a-l îmblânzi, pactul franco-rus, după ce i s'a aruncat pactul dela Locarno și pactul Societății Națiunilor. Trebuie să se termine odată cu politica ispășirilor. Comedia anti-bolșevismului nu poate păcăli decât pe acei cărora le place să se lase păcăliți. Se oferă Franței o prietenie condiționată. Nu se mai vorbește de egalitate de drepturi, se neagă însuși dreptul. Numai forța se exprimă și ordonă. Nu ni se lasă puțința de a alege între a lupta împotriva forței, ci a o suporta. Nu este nevoie să fii naționalist pentru a respinge asemenea târg“.

LE TEMPS scrie că discursul d-lui Hitler constituie un raport asupra apei indeplinite, cât și asupra aceluia care rămâne de îndeplinit de regim, o proclamație către națiunea germană și un apel vibrant la luptă contra comunismului și bolșevismului, apel care, în mod evident, nu se adresează numai Germanilor, însă, de asemenea celorlora, în afară de frontierele Reichului, sunt atenți la vorbele Führerului.

„Acest document comandă, din toate punctele de vedere, cele mai serioase reflexiuni, iar vorbele Führerului conține singure în manifestările unui congres care are de scop să stabilească în fața lumii, că Germania a regăsit, cu forța sa, absoluta sa încredere în ea însăși.

„În discursul pe care l-a pronunțat cancelarul Hitler tratând despre condițiunile în care este posibil de constituit o comunitate națională, restrângând libertatea individuală el n'a ezitat să afirme că niciun Stat n'a fost creat de democrația actuală, ci din contră toate marele State au fost distruse de această democrație care conduce în mod fatal la anarhie. Aici, Führerul german ignorează învățămintele cele mai clare ale istoriei, și pentru a nu vorbi decât de acestea, Statele-Untie ale Americii, Anglia și Franța furnizează prin chiar existența lor, prin influența lor morală, politică și economică în lume, exemple impresionante de tot ceea ce poate crea geniul democrației când este înțeles în mod sincer. Acolo unde cancelarul Hitler are dreptate, este când zice că nu se poate face anarhiei nicio concesie. Teza sa este că scopul bolșevismului este să impună popoarelor sângele evreesc, că elementul evreesc nu este constructiv, n'are nicio capacitate, nicio valoare creatoare, și că există o legătură indisolubilă între acțiunea distructivă a iudaismului în viața economică și acțiunea sa distructivă în artă. Führerul, care consideră fără îndoială creștinismul ca aparținând trecutului, proclamă că, la fel cum o eră creștină nu putea să aibă decât o artă creștină, tot astfel o eră național-socialistă nu poate să aibă decât o artă național-socialistă.

„Aceste teorii, foarte discutabile, ar fi fără mare importanță, dacă în intenția chiar a puterilor pe care poporul german le-a încredințat cancelarului Hitler, n'ar contribui să clarifice ideea conducătoare care domină toată politica Reichului al treilea. Această politică să găsească indicată destul de net în proclamarea care a fost citită la congresul din Nürnberg.

„Se aștepta un gest al Führerului, de natură să întărească încrederea în politica de cooperare. Teza susținută la Nürnberg, este aceasta: Europa nu se va putea ridica decât prin pace; vorbind de amenințarea Moscovei, nu se voiește să se creeze în Germania o psihoză de războiu, căci Germanii se simt destul de tari pentru a rezista comunismului. Führerul crede necesar să garanteze pacea externă a Reichului, la fel cum a garantat pacea sa internă. Din cauza aceasta a fost decretat serviciul militar activ de doi ani. De aceea Germania se simte acum pe deplin asigurată în interior cât și în exterior. Dacă este astfel de conștiință de forța sa, ea nu se teme de niciun pericol, de ce atunci acest ton de neîncredere cu privire la Moscova? Pentru ce acest apel la o cruciadă contra unui pericol de care poporul german nu se teme? Este aici o contradicție destul de tulburătoare. Dacă Germania, cum o afirmă Führerul, dorește înțelegerea cu toate popoarele care voiesc pacea, — și noi de asemenea — de ce atâta violență în discursuri, de ce atâtea înarmări, a căror caracter ofensiv nu este contestabil, de ce să faci atâtea sgomot cu sabia germană, cum o făcea altădată Wilhelm II, căruia i-a reușit destul de rău această metodă“.

L'INTRANSIGEANT, într'un articol intitulat „Berlinul contra Moscovei“, atrage atenția asupra discursului pe care l-a pronunțat la Nürnberg d. Goebbels. Este poate pentru prima oară că un ministru european atacă cu o astfel de violență un guvern străin, aceste vorbe atât de provocatoare ar fi ajuns, altădată, să deslănțue războiul, însă U. R. S. S. nu va răspunde, se zice, și va desprețui ceea ce a fost vis ieri, precum și ceea ce se va putea visa mâine.

„Fără îndoială că germanii vreau să justifice imensele lor preparative militare. „Führerul a devenit cel mai bun soldat european. Estul roșu amenință, însă el este de pază“. Iar mai departe adaugă: „Partidele comuniste nu sunt altceva decât legiunea străină din Moscova. Țările care au un puternic partid comunist se găsesc, mai mult sau mai puțin, la ordinele lui Stalin“. Ceea ce trebuie dedus din aceste două fraze, este că dacă Germania se decide să lupte contra comunismului, aceasta nu va fi numai în Rusia, ci pretutindeni unde comuniștii vor avea un partid puternic. Amenințarea contra Franței este cu greu deghizată, „dacă un comunist ar deveni președinte de consiliu, cine știe ce ar face Franța în acest moment și în ce direcție va fi lansată armata sa“.

„Acest discurs este desigur destinat în primul rând popoului german, pe care serviciul de doi ani, îl va costa scump, și pe care vor să-l convingă de necesitatea acestui serviciu militar de doi ani.

El este de asemenea destinat Angliei, în fața căreia Germania voiește să se prezinte ca soldat de ordine“.

Toate ziarele din 14 Septembrie relevă violența tonului cu care au fost rostite discursurile dela Nürnberg și aproape totalitatea presei manifestă oarecare temeri în ce privește consecințele pe care acestea le-ar putea avea.

LE MATIN scrie într-o corespondență din Londra următoarele:

„Cercurile autorizate britanice deduc din discursurile rostite că guvernul din Berlin înștiințează guvernul bri-

tanic că nu va participa sub niciun pretext la conversațiuni diplomatice, dacă la aceste conversațiuni ar asista și diplomați sovietici. În special n'ar putea participa la conversațiile care ar putea începe după terminarea apropiatei conferințe în cinci.

„Hotărîrea aceasta a și fost de altfel transmisă d-lui Vansittart de către prințul de Bismarck“.

ECHO DE PARIS scrie: „Congresul dela Nürnberg se desfășoară într'o atmosferă foarte amenințătoare. Tonul discursurilor se urcă. Care va fi concluzia? Unii merg până acolo, încât presupun că d. Hitler va putea trimite Franței o somație, cerându-i să rupă pactul franco-sovietic. Se știe ce credem noi despre acest pact... Dar aceasta nu-i un motiv pentru a tolera pretenția d-lui Hitler, de a dicta Franței politica sa externă. Nimeni nu trebuie să se lase păcălit de motivele cruciadei anti-bolșevice. Bolșevismul nu amenință regimul interior din Germania. Rusia nu amenință Germania, ea nu este gata de războiu și nu are frontiere comune cu Germania. De aceea deslănțuirea de acum vizează Franța mai mult decât Rusia și ascultă de preocupări de înaltă politică. D. Hitler vrea să utilizeze fascismul internațional în interesul imperialismului german.

„Hoarda rusă este pentru noi mai puțin de temut de cât anarhia germanică, disciplinată de prusianism“.

LE TEMPS scrie că discursurile dela Nürnberg reclamă cea mai serioasă atențiune, nu numai din cauza violenței tonului lor, însă mai cu seamă din cauza tendințelor pe care le marchează în ce privește politica generală a Germaniei.

„Apare în mod clar că Germania hitleristă, care și-a desăvârșit reconstrucția puterii militare, este angajată în fond în lupta contra comunismului și contra bolșevismului. În fapt lupta se reduce la o gravă tensiune germano-rusă.

„Guvernul Reichului vede în desvoltarea influenței comuniste în Europa, a cărei responsabilitate o pune în sarcina Rusiei Sovietice, o gravă amenințare pentru viața continentului și pentru securitatea Germaniei însăși. Reichul hitlerist își atribuie el însuși misiunea de a salva Europa de pericolul comunist, teza fiind că națiunile liberale și democratice n'ar fi capabile să reacționeze în mod eficace contra unui astfel de pericol și să asigure prin propria lor salvare, salvarea tuturor. Aceasta este o pozițiune ușoară, de natură să impresioneze pe cei slabi și timizi și dela care Germanii așteaptă pentru ei înșiși mari avantaje politice. Tactica consistă în a opune ordinea național-socialistă desordinii comuniste. Criza apropiată ilustrează această teză. Apelul pentru lupta crucii încărligate contra secerii și ciocanului este clar.

„Încotro tind de fapt astfel de discursuri, al căror efect este să facă foarte dificile negociațiunile internaționale proiectate pentru astă toamnă? Se știe că guvernul britanic a cerut consimțământul celorlalte guverne interesate pentru reunirea conferinței proiectate a puterilor locarniene în cursul lunii Octomvrie. Or, cabinetul din Berlin a înștiințat Foreign-Office-ul că această epocă ar fi prea apropiată, o astfel de conferință trebuind să fie preparată în mod minuțios. În realitate, guvernul Reichului n'ar fi dispus să discute, în situația actuală a lucrurilor, cu Uniunea Sovietică. Discursurile dela Nürnberg aduc un nou element de neliniște și de tulburare în situația internațională“.

Discursul rostit de cancelarul Hitler la congresul dela Nürnberg este comentat pe larg de ziarele din 15 Septembrie.

In ECHO DE PARIS, *Pertinax scrie*: „Hitler se ridică în fața Moscovei ca apărător al civilizației și ca șef de cruciadă. Este oare el de bună credință? Crede cu adevărat într'o primejdie mai amenințătoare și mai groaznică decât celelalte? Sau apelează la cruciadă pentru a împlini planul pangermanic și a sfărâma coaliția în stare de a-l ține în loc?“.

La această întrebare, *Pertinax răspunde aducând exemple istorice. El amintește*: „Până la 12 Iulie 1934, Hitler se rostise în toate prilejurile pentru o colaborare cât mai strânsă cu oamenii Moscovei. În timpul acestei perioade, când își luase drept sarcină în public să evoace primejdiile la care trebuie să facă față politica germană, nicio dată, nici direct, nici indirect, el nu a amintit Sovietele.

„După această dată, legătura dela Rapallo fusese tăiată. Proiectul francez de pact de securitate în Nord-Est fusese aprobat la Moscova în Iulie“.

Și *Pertinax încheie*: „În frazele pătimașe pe care Hitler le-a rostit la Nürnberg, este deci oportunism și aspirații la cucerire“.

In EXCELSIOR, *Marcel Pays scrie*: „Hitler nu ar vorbi altfel dacă ar voi să ațâțe patimile antisemite și antagonismul ideologic la aceia pe care îi numește „adversarii Germaniei“, pentru a-i diviza, a-i slăbi și a-i strivi dintr'o singură lovitură. Suntem chiar ispititi să credem că Reichul hitlerist, sigur de el însuși, ar dori să se vadă răspândindu-se în Europa incendiul care mistue Spania. Dacă democrațiile occidentale s'ar sfâșia cu propriile lor mâini, i-ar fi ușor Germaniei să întreprindă cu cele mai mici cheltuieli și în minimum de timp, cruciada antibolșevică, care i-ar asigura hegemonia în Europa“.

După Nürnberg și înainte de Geneva, ziarele din 16 Septembrie fac un bilanț al situației diplomatice, gândindu-se mai ales la conferința Statelor locarniene și la obstacolele pe care le întâmpină.

LE MATIN constată: „Berinul și Roma se arată puțin grăbite de a participa în Octomvrie la conferința celor cinci puteri locarniene. Pentru moment guvernul din Londra renunță de a stabili definitiv ziua când urmează să se deschidă conferința proiectată“.

EXCELSIOR scrie: „Importanța participării italiene la desbaterile pentru reforma eventuală a pactului și la negocierile pentru pregătirea conferinței locarniene ar trebui, se pare, să convingă Roma și Geneva să renunțe la atitudinea lor intrasigentă. Astfel, se pare că șansele sunt în favoarea concilierii“.

L'OEUVRE crede: „Germania nu vrea să se ducă la conferința dela Locarno pentru că nu vrea să se lege prin niciun acord, decât doar dacă ar avea în mod serios speranța că în felul acesta ar putea determina Franța să rupă relațiile cu Rusia. Ultima frază din discursul rostit de d. Yvon Delbos, afirmând că în orice caz nu pot fi puse în discuție pactele semnate anterior de Franța, și sub nicio formă, a produs la Berlin o oarecare impresie. Sentimentul care domnește în cercurile internaționale din Berlin este că Germania se va sili acum să ridice în fiecare zi noi dificultăți, pentru a nu se duce la conferința locarniană“.

Intr'alt articol L'OEUVRE arată motivele pentru care ultimul discurs al cancelarului Hitler la congresul din Nürnberg a fost un discurs de politică internă și nu unul privitor la politica externă a Reichului, așa cum fusese anunțat.

„Cauzele care au adus această schimbare, scrie ziarul, sunt deosebit de interesante. Discursul privitor la politica

externă era gata întocmit și se ocupa aproape în întregime de viitoarea reuniune a puterilor locarniene și de pactele de neagresiune pe care Reichul vrea să le stabilească cu Lituania și Cehoslovacia.

„In ce privește însă puterile locarniene, Germania declară că este cu totul inutil pentru ea de a veni să discute cu Franța, într-un cât atât timp cât guvernul francez va avea o alianță cu Uniunea Sovietelor, Germania nu va putea încheia cu vecina sa niciun acord serios.

„Or, se pare că în ultimele 48 de ore înainte de ora când urma să fie pronunțat acest discurs, atât d. von Papen, cât și d. von Neurath, ministrul afacerilor străine al Reichului, au intervenit în mod stăruitor pe lângă Fuehrer, arătându-i imprudența unor asemenea cuvinte. Cei doi diplomați germani au argumentat că este preferabil să se rezerve acest motiv diplomatic pentru a-l scoate în evidență în cursul negocierilor de pregătire a conferinței locarniene.

„În cele din urmă Fuehrerul s'a lăsat convins și a renunțat la cuvântarea sa de politică externă“.

După deschiderea congresului dela Nürnberg, atenția presei engleze se concentrează în special asupra declarației d-lui Hitler, comentând viu cererea de colonii pentru Germania.

Presa engleză

TIMES din 10 Septembrie scrie că opinia publică britanică nu va fi niciodată dispusă să ia în serios în considerare retrocedarea coloniilor, decât în cazul unui aranjament general și numai dacă Germania ar renunța în practică la război ca instrument politic. În prezent mentalitatea războinică este încurajată în Germania; dacă i s'ar face concesii, aceasta ar însemna pur și simplu o invitație adresată Germaniei de a ridica pretenții și mai mari mâine.

MORNING POST cu aceeași dată, organ conservator, constată că dacă s'ar restitui Germaniei coloniile africane, s'ar da Reichului puncte de sprijin pentru o nouă expansiune. Dacă guvernul britanic, în loc de a tergiversa, ar fi declarat fără ocol că nu va ceda în nicio împrejurare, este destul de sigur că proclamația de ieri n'ar fi fost lansată la Nürnberg.

DAILY HERALD din 10 Septembrie reproduce proclamația dela Nürnberg sub titlul „Slabă scuză“. Germania să înceteze de a se văita, scrie ziarul, și dacă socotește serios că suferă de grave inferiorități economice, să ia parte la negocierile în cursul cărora puterile locarniene au oferit, nu o singură dată, să cuprindă și o examinare deschisă a întregii situații economice internaționale“.

MANCHESTER GUARDIAN din 10 Septembrie scoate în evidență, într-un articol de fond, intitulat: „Hitler despre colonii, moderația pretențiilor germane“, despre care scrie:

„Nimeni nu poate nega pe drept cazul Germaniei... și până la un punct pretențiile d-lui Hitler sunt corecte“.

Mai departe, însă, arată că avantajele Germaniei sunt relativ mici și ca soluție susține sistemul reducerii tarifarilor și a stabilizării valutare pentru ușurarea procurării produselor coloniale de către toate țările care au nevoie de ele“.

„Altminteri, încheie ziarul“ este foarte greu de răspuns la cererea Germaniei“.

Ziarele din 11 Septembrie și în special cele de natură laburistă și liberală, relevă asprimea atacului contra bolșevismului din discursul d-lui Goebbels.

NEWS CHRONICLE anunțând că pretențiunile exprimate de d-l Hitler pentru înpoierea coloniilor vor fi discutate, în curând, în cercurile portante politice din Anglia, arată că opinia publică este contrară oricărei propuneri de cedare a coloniilor; motivul principal al opunerii fiind politica de expansiune a fascismului.

Despre discursul d-lui Goebbels scrie:

„A fost cel mai violent atac contra Rusiei sovietice și a conducătorilor ei evrei care a fost făcut vreodată de către guvernul unei țări străine. Este egal cu un apel la Europa pentru o cruciadă contra bolșevismului, sub conducerea Germaniei“.

MANCHESTER GUARDIAN scrie că:

„Dr. Goebbels, ministrul propagandei, a ținut la Nürnberg o tiradă extraordinară contra Sovietelor, bolșevismului și evreilor. Discursul d-lui Goebbels mai cuprinde și o împunsătură la adresa d-lui Eden care se lasă înșelat de propaganda bolșevică“.

DAILY EXPRESS numește discursul d-lui Goebbels „un atac furios contra Moscoviei și evreilor“, adăugând:

„Membrii partidelor moderate și-au exprimat îngrijorarea ca nu cumva guvernul sovietic să nu-și recheme ambasadurul dela Berlin. Extremiștii, însă, jubilează. Ei cred că însuși d-l Hitler va lua inițiativa ruperii relațiilor diplomatice cu Sovietele“.

În general presa engleză din 12 Septembrie se întreabă: cu îngrijorare, unde vrea să ajungă Germania, arătând impresia teribilă pe care atacurile contra sovietelor a produs-o în Anglia.

DAILY TELEGRAPH scrie în această privință:

„Germania nu iubește bolșevismul — ea și noi, dealtfel — o știm cu toții. Aceasta nu este însă o justificare și explicare a discursurilor care par voit menite să pună continentul în flăcări și să unească puterile fasciste într-o „cruciadă sfântă“ contra unei forțe de care Germania nu are de ce să se teamă dacă guvernul național-socialist reprezintă într-adevăr voința poporului german.

„Ce a făcut oare Reichul să pornească tocmai acum ofensiva sa contra Uniunii Sovietelor? De ce acest atac, atât de vast, venit din cer senin? Ce urmărește oare Germania prin această politică? Oare, pacea, căreia cancelarul Hitler i-a adus atâtea preamăriri? Atunci discursurile dela Nürnberg nu sunt deloc făcute pentru a pregăti prietenii.

„S'au urmează oare să fie distruse toate eforturile pentru a așeza pacea pe temelii trainice, printr-o rupere voită a relațiilor Germaniei cu o țară care, în mod necesar, trebuie să facă parte din orice înțelegere? Urmărește oare Reichul să nimicească orice șansă de reușită a unui nou Locarno ce s'ar întinde din vestul până în estul Europei înainte ca el să fi început? Aceste întrebări devin, cu atât mai importante, cu cât data viitoarei conferințe a celor cinci puteri abia a fost anunțată“.

DAILY HERALD subliniază:

„D. Hitler, după cât ne dăm seama, socotește că pentru conversațiile puterilor locarniene sunt necesare anume pregătiri diplomatice. Ale d-sale cu greu pot fi socotite, fie chibzuite, fie diplomatice. La prima mențiune a Moscovei, cancelarul Hitler își pierde controlul

și ne apare ca victima unei obsesiuni patologice. În asemenea condițiuni posibilitățile de înțelegere cu Germania sunt excluse“.

MORNING POST afirmă: „Impresia, mai mult, convingerea tuturor este că guvernul german urmărește să rupă relațiile diplomatice cu sovietele. Dacă d. Hitler caută, într'adevăr, să rupă nodul sovietic, nu este totuși clar de ce d-sa a ales tocmai momentul de față? Nimeni nu poate pricepe de ce conflictul să fi devenit mai violent acum, decât a fost în ultimii patru ani. Dacă se poate face o presupunere pentru această bruscă polemică, atunci noi credem că ea nu este străină de apropiata conferință locarniană“.

MANCHESTER GUARDIAN, cu aceeași dată, scrie:

„Germania are dreptul să înlăture orice primejdie ar crede că o amenință, dar e nevoie de ceva mai mult decât retorica d-rului Goebbels pentru a convinge restul Europei că trebuie să se teamă de evrei sau de Rusia Sovietică. Un asemenea discurs nu poate face decât rău și este greu să nu crezi că este intenționat în acest sens. Dacă ar izbucni cumva un războiu între Germania și Rusia, viitorul istoric, care va găsi și citi acest discurs, nu va mai trebui să caute alte dovezi de care parte este vina războiului“.

Atitudinea presei britanice din zilele următoare, față de congresul dela Nürnberg, aruncă o puternică lumină asupra sentimentelor opiniei publice, lăsând să se vadă încotro se îndreaptă acțiunea oficială.

TIMES din 13 Septembrie, care până în ultimul timp a fost exponentul apropierei de Germania, scrie un articol extrem de sever cu privire la congresul dela Nürnberg:

„Toți cei care lucrează și speră într-o pacificare lumii vor răsufla cu ușurare când se va închide congresul. Discursurile dela Nürnberg ne fac să ne întrebăm dacă politica externă germană se mai află în mâinile celor dela Wilhelmstrasse.

„Denunțarea primejdiei bolșevice ne amintește „primejdia galbenă“, pe care o denunța pe vremuri Kaizerul.

„Noi ne amintim de o vorbă de spirit a Regelui Carol II Stuart, cu privire la el însuși și la fratele său, și putem parafraza această vorbă, spunând: Nu-i nimeni nebun să taie capul comunismului pentru a face fascismul Rege în Europa. Se vede, însă, lămurit că Germania vrea să distrugă pactul franco-sovietic. În împrejurările de față este însă absolut cu neputință ca vreunul din vecinii Germaniei să dizolve pactele pentru a se lega cu Germania. Până ce nu vor dispărea cauzele care au dus la încheierea acestui pact, este imposibil ca el să fie părăsit. Franța nu poate uita „Mein Kampf“.

Ziarele din 15 Septembrie, în special cele laburiste și liberale, continuă a protesta contra atitudinii Germaniei în politica externă.

MANCHESTER GUARDIAN subliniază de altfel:

„Dacă aceste atacuri ar avea scopul de a provoca o înțelegere între Europa occidentală și U. R. S. S., ele ar eșua cu totul. Însăși extravaganța aluziunilor la Urali și la Ucraina răpește acestor atacuri orice caracter mușcător“.

NEWS CHRONICLE declară: „Logica nu este partea tare a lui Hitler. Rând pe rând el a declarat că menținerea sistemului său în Germania este o condiție esențială pentru pacea europeană și că nu poate face pact cu Sovietele. Cum este oare cu putință pacea europeană dacă Rusia și Germania trebuiesc să trăiască într-o veșnică dușmănie?“

DAILY HERALD scrie: „Dacă declarația lui Hitler este expunerea unei politici ajunsă la maturitate, în Europa nu va fi pace. Dacă are vreun sens, această declarație înseamnă, în adevăr, că Reichul nu va participa la nicio discuție sau reuniune la care se va găsi și un reprezentant al U. R. S. S.“.

Presa engleză continuă a comenta declarațiile d-lui Hitler făcute la congresul dela Nürnberg.

DAILY EXPRESS din 14 Septembrie, referindu-se la pasajul din discursul d-lui Hitler prin care dorește Germaniei posesia munților Urali, prevede un războiu, și întreabă de ce parte vor fi simpatiile engleze în cazul unui conflict ruso-german: cu Germania sau cu Rusia? sau că Anglia va păstra o neutralitate completă, refuzând să ia parte la conflict. Anunță că va înființa un ballot public în această privință.

Ziarele din 15 Septembrie se mărginesc a publica corespondențe speciale dela Nürnberg, lăsând a se înțelege că în ultimul moment au intervenit oarecari schimbări în atitudinea d-lui Hitler.

MORNING POST, cu aceeași dată, constată că așteptările delegaților dela conferința din Nürnberg au fost carecum înșelate în ultimul moment, d-l Hitler n'a adăugat nimic nou în discursul său de încheiere. Mai mult încă, amenințările față de Rusia au devenit destul de vagi, anunțând numai că toate visurile Germaniei au fost pe deplin realizate.

Nota dominantă a ziarelor din 16 Septembrie este tot decepția profundă cauzată de declarațiile d-lui Hitler.

DAILY TELEGRAPH crede că diplomația germană, silindu-se să nimicească alianța franco-sovietică, săvârșește o profundă eroare psihologică, deoarece „n'a existat niciodată un mijloc mai bun de a da forță unei alianțe decât teama națiunilor că ar putea fi atacate separat“.

Totuși ziarul persistă în credința că în cursul celor patru ani viitori, despre care a vorbit Fuehrerul la Nürnberg, pacea va fi asigurată pentru vecinii Germaniei.

NEWS CHRONICLE scrie:

„Congresul dela Nürnberg a stabilit limpede un lucru și anume: că mentalitatea actuală a Germaniei este singura amenințare reală astăzi pentru pacea Europei. În mod conștient și criminal, național-socialiștii creează o situație în care războiul va deveni în curând iminent“.

MANCHESTER GUARDIAN, sub semnătura redactorului său diplomatic, spune că prin denunțarea pericolului bolșevic, conducătorii Reichului au urmărit numai să facă acceptabilă pentru populație noua sfortare de reînarmare a Germaniei.

Cu privire la perspectivele conferinței europene, scrie:

„La urma urmei, Germania n'a rupt relațiile cu Rusia și nici n'a declarat oficial că refuză să stea cu ea la aceeași masă a unei conferințe. Iată de ce nu se vede la Londra niciun motiv pentru care conferința în cinci ar trebui să fie abandonată.

Examinează apoi obstacolul pe care l-ar constitui Polonia în cazul când Germania s'ar hotări să atace Uniunea Sovietică. Ziarul afirmă că această valoare a sporit considerabil în ultimul timp, în urma schimbărilor care s'au făcut în conducerea Statului polon, a sporirii potențialului militar al Poloniei și în urma reînțăririi alianței franco-polone. Apoi adaugă:

„Forțele care îndrumă Germania către o aventură în afară sunt foarte puternice, mai cu seamă la conducerea partidului național-socialist.

„O invazie germană în Rusia ar fi avut o oarecare șansă de reușită acum câțiva ani, când mai trăia mareșalul Pilsudski, care era într-o mai mare măsură anti-rus decât anti-german, și când în Ucraina stăpânea foametea.

„Astăzi însă, sub noua conducere a Poloniei, și când seceta în Ucraina a încetat, atitudinea Poloniei este una de cea mai deplină neutralitate. De aceea este greu de văzut cum ar putea Germania să întreprindă o acțiune militară contra Uniunii Sovietelor. Noi credem că Uniunea Sovietelor este de fapt statul cel mai ferit de un atac german dintre toate statele europene“.

Fostul prim ministru, d. Lloyd George, publică în DAILY EXPRESS din 17 Septembrie, un articol cu impresiile sale din recenta călătorie pe care a făcut-o în Germania.

D. Lloyd George crede că armata germană este puternică și că ea este o forță defensivă și nu una care urmărește scopuri imperialiste.

După ce se ocupă de felul în care Reichul a organizat lupta contra șomajului, d. Lloyd George ajunge la concluzia că Germania a făcut mari progrese dela venirea la conducerea țării a partidului național-socialist.

Presa sovietică.

IZVESTIA din 16 Septembrie publică un articol în legătură cu congresul partidului național-socialist german dela Nürnberg. Ziarul scrie:

„Manifestațiile dela Nürnberg au urmărit scopul de a îndepărta atenția țării dela tabloul puțin atrăgător al vieții interne și dela marile dificultăți ale parovizionării și ale șomajului. Pe de altă parte ele au urmărit să producă teama în străinătate prin pregătirile de războiu ale Germaniei“.

IZVESTIA comentează declarațiile cancelarului Hitler asupra problemei economice germane, afirmând că acesta a vorbit de prosperitate în timp ce populația germană suferă de lipsuri mari.

„Centrul de gravitate al congresului dela Nürnberg, continuă ziarul, nu se găsește desigur în expunerile doctrinei economice a național-socialismului, ci în propaganda fără frâu și în agresiune. Aceasta explică faptul că în pofida tuturor indemnurilor diplomației germane profesionale, cancelarul Hitler n'a renunțat să proclame sus și tare revendicările sale coloniale spre desamăgirea amicilor Germaniei din Marea Britanie. D. Hitler se gândește nu numai la Ucraina ci și la Urali și Siberia și ajunge la concluzia uimitoare că totemai aceste teritorii sovietice îi sunt neapărat trebuincioase pentru a crea „paradisul“ pe pământul german.

„Totuși, adaugă IZVESTIA, cei care cred că singura cale de expansiune național-socialistă duce spre Est, nu trebuie să fie liniștiți. În deslănțuirea pățimășă dela Nürnberg predomină tendința de a face să dea greș cu orice preț orice elemente de securitate colectivă create în Europa. Toată mânia național-socialiștilor s'a năpustit asupra pactului de asistență mutuală dintre Franța și Uniunea Sovietelor. A determina ruperea acestui pact și a pactului cu Cehoslovacia, iată ideea fixă a național-socialismului german. A izola Cehoslovacia pentru a o înghiți. A se întări în Europa centrală pentru a pune revolverul în pieptul Franței. Pe de altă parte se cere hotărât împărțirea lumii în paguba Mării

Britanii, atunci când se pretind colonii. Iată care sunt proiectele taberei militare care se înarmează până în dinți și se află chiar în inima Europei“.

PRAVDA scrie că patima anti-sovietică a congresului dela Nürnberg a dus la rezultate tocmai contrarii celor pe care voiau să le obțină național-socialiștii germani.

„Germania național-socialistă, adaugă ziarul, s'a înfățișat lumii întregi ca un agresor și un provocator de războiu. Regisorii congresului au suferit un mare eșec“.

Presa italiană.

Toate ziarele italiene din 10, 11 și 12 Septembrie publică lungi corespondențe, pe prima pagină, din Germania, cu privire la congresul hitlerist ținut la Nürnberg. Presa italiană se abține de a face comentarii, redă însă amănunțit desfășurarea congresului și comentariile ziarelor străine.

Ziarele italiene scot în relief că „formula care reprezintă întreg congresul dela Nürnberg au două puncte culminante: absoluta necesitate pentru noua Germanie de a dispune de teritorii coloniale proprii pentru a putea forma baza furnizării de materii prime necesare vieții sale economice și industriei sale și justificarea înarmării Germaniei pentru a putea face față pericolului din ce în ce mai mare al bolșevismului“.

Presa elvețiană.

Cu data de 13 Septembrie BASLER NACHRICHTEN ocupându-se de congresul dela Nürnberg scrie:

„Ce va rezulta din noul „program de patru ani“, altceva decât o înrăutățire a epidemiei de autarhie, care distruge comerțul mondial, când comunicația mondială posedă posibilități tehnice ca niciodată? Fiecărui zăvor pus de Germania îi va urma în mod prompt o punere de zăvoare în restul lumii. Întrebarea este, dacă față de amenințarea germană, nu se vor forma complexe de State pentru o apărare comună“.

Presa Statelor-Unite.

Discursul rostit de cancelarul Hitler la Nürnberg, reține atențiunea majorității ziarelor americane din 15 Septembrie, care îi consacră articolele de fond. Presa este de acord pentru a condamna tendința manifestată prin declarația Fuehrerului și, cu tot sentimentul foarte conservator care precumpănește la națiunea americană și cu toată aversiunea sa pentru comunism, ea pare să sezeze dinainte „reacțiunea războinică inevitabilă“, pe care discursul conducătorului Germaniei o va trezi în Rusia Sovietică.

EVENING STANDARD scrie: „Este sfârșitul lumii“.

WASHINGTON POST declară: „Niciodată în relațiile dintre două guverne în timp de pace nu au fost gesturi care să se poată compara cu chipul cum Hitler leagă restaurarea prosperității de anexarea unor teritorii sovietice“.

Cu toată dorința sa de a rămâne neutră, opinia publică americană a reacționat cu violență contra atitudinii Germaniei. Deoarece sunt preocupate de a-și menține atitudinea de neutralitate, cercurile oficiale își rezervă comentariile.

DISCURSUL D-LUI LEON BLUM

Presa franceză.

Chiar și ziarele de opoziție din 18 Septembrie sunt unanime în a declara că discursul d-lui Leon Blum era necesar după discursul dela Nürnberg și să recunoască, în afară de orice chestiune de politică internă, măreția și noblețea acestui discurs referitor la planurile de politică externă.

In ECHO DE PARIS, d. Pironneau scrie: „Este oare nevoie să spunem că aderăm cu totul la învățătura evanghelică a președintelui de consiliu?”

Pertinax declară în același ziar: „Esențialul celor spuse de d. Blum este conținut în ultimele fraze: „Franța își va apăra securitatea și teritoriul. Ea nu va admite nicio somație și nu va lăsa să i se pună în discuție nici alianțele, nici autoritatea, nici prestigiul“. Acestea sunt cuvinte mândre. Este bine că au fost spuse“.

L'ORDRE scrie: „Este de ajuns să auzi pe d. Blum, pentru ca să vezi materializându-se voința de pace a Franței și să se evidențieze pasiunea războinică a Germaniei“.

In LE JOURNAL, d. de Monzie subliniază fraza: „Trebuie ca Franța să-și ia ea însăși hotărârea“ și adaugă: „Mărturisesc că din acest perfect discurs, atât de bine conceput, am menținut numai această frază, mică dar oportună, a cărei traducere va fi făcută cum trebuie de cei în drept. Discursul său nu lasă loc la nicio interpretare rău voitoare“.

Guérin scrie în L'OEUVRE: „Pentru acela dintre compatrioții noștri care nu sunt nici fasciști, nici hitleriști, această cuvântare va fi salutată ca o fericită chemare la noțiuni clare și la cinstea elementară“.

ERE NOUVELLE declară: „D. Blum a răspuns cum trebuia la apelurile pe care le face Hitler pentru o cruciadă. El a exprimat de minune care trebuie să fie și care este în fond doctrina franceză“.

PETIT JOURNAL scrie sub semnătura lui Pierre Cudenet: „Suntem fericiți de a felicita pe șeful guvernului că a pus accentul asupra formulelor consacrate apărării naționale și a demnității Franței, precum și asupra celor privitoare la elogiul democrației. D. Blum a tradus într-o limbă foarte frumoasă gândirea comună a milioane de cetățeni francezi. In aceasta este un început de redresare a opiniei publice europene“.

Presa engleză.

Discursul ținut la Radio de primul-ministru francez este considerat de presa engleză ca un răspuns la declarațiile făcute de d. Hitler la Nürnberg.

MORNING POST din 18 Septembrie reproduce părțile pe care le consideră esențiale, spunând:

„D. Blum, într'un discurs de 15 minute, adresat națiunii franceze prin Radio, a răspuns discursurilor ținute la Nürnberg de d. Hitler printr'o apărare a democrației și o declarație că Franța are toată dorința să fie în pace cu toate națiunile“.

MANCHESTER GUARDIAN din 18 Septembrie face un rezumat succint al discursului d-lui Blum, pe care îl caracterizează astfel:

„Puțini oameni de Stat din țările democratice și-au dat osteneala s'o spună în ultimii ani, dar d. Blum a amintit omenirii întregi — și incidental d-lui Hitler — că progresul european datorește mai mult democrației decât oricărei alte doctrine“.

DAILY TELEGRAPH, cu aceeași dată, scrie că d. Blum a dat Europei un avertisment cum că Franța, deși este hotărâtă să meargă pe calea păcii, se va ridica unanim în apărarea teritoriului ei. D-sa a făcut eulogia principiilor democratice.

Redă mai departe părțile esențiale din discursul d-lui Blum, subliniind următoarele:

„Franța respectă suveranitatea altor națiuni, după cum vrea ea suveranitatea ei să fie respectată. Respinge absolut ideea războaielor de propagandă, ori a războaielor de represalii“.

Presa austriacă.

In numărul din 19 Septembrie NEUE WIENER TAGEBLATT comentează astfel discursul pe care d. Leon Blum, primul-ministru al Franței, l-a ținut Joi seara, la radio:

„Cuvântarea conține un „da“ și un „nu“. „Da“, Franța este gata să întreprindă conversații bilaterale și să se înțeleagă cu toate națiunile, pentru a elimina astfel orice ocazie de conflicte producătoare de războiu. „Nu“, Franța nu înțelege să renunțe la principiile securității colective și ale indivizibilității păcii.

„D. Blum a evitat cu prudență orice explicație directă în legătură cu manifestațiile dela Nürnberg.

„Ii revine, pe drept cuvânt, titlul de onoare de „adevărat pacifist“, orice ar avea să-i obiecteze burghezimea. Și apoi, d. Blum, dela preluarea puterii, se comportă, nu numai ca un om de partid, ci și ca un delegat al „Frontului Popular“, din care fac parte și radical-socialiștii, partid al burgheziei.

„Franța, încheie ziarul, este gata să facă unele concesiuni Germaniei, mai cu seamă în domeniul economic, pentru a aduce astfel destinderea între cele două țări.

CONFERINȚA ITALO-AUSTRO-UNGARĂ

Presa italiană.

Ziarul LAVORO FASCISTA din 16 Septembrie publică declarațiile făcute ziarului de către d-l Guido Schmidt, subsecretar de stat la Ministerul afacerilor străine al Austriei, referitoare la convorbirile sale cu d-nii Mussolini și Ciano.

Printre altele d-sa a spus: „Convorbirile noastre s'au desfășurat în cadrul politicii economice și culturale a protocolurilor dela Roma care leagă reciproc Italia, Austria și Ungaria.

„Disensiunile internaționale din ultimul timp ne impune să nu schimbăm directivele politicii noastre, deoarece aceste disensiuni nu pot fi eliminate decât datorită numai soluțiilor pașnice pentru înfăptuirea cărora pactul dela Roma indică mijloacele“.

Ziarele din 17 și 18 Septembrie publică lungi articole relative la viitoarea întrevvedere dela Viena a miniștrilor de externe: italian, austriac și ungar.

IL GIORNALE D'ITALIA scrie sub semnătura lui Gayda că politica externă italiană continuă cursul său regulat, insistând mai ales asupra dezvoltării legăturilor cu statele unice.

„Viitoarea întrevvedere este rezultatul logice al protocolului din 1934 dela Roma și nu poate fi privită așa cum scrie DAILY TELEGRAPH ca o adunare rivală celeia dela Bratislava a Micii Înțelegeri.

„Asociația politică italo-austro-ungară, completată cu acordul italo-german nu constituie aici un bloc și nicio tendință de opoziție.

„Această politică asociativă a Ungariei, Austriei și Italiei este o reacțiune față de sistemul ostil creiat de Mica Înțelegere care a avut ca scop principal oprirea Austriei și Ungariei cu o nuanță anti-italiană; deci politica de prietenie dintre cele trei state are numai un scop defensiv“.

GAZETTA DEL POLO constată:

„Ultimele evenimente din Europa, precum și concluziile adunării Micii Înțelegeri dela Bratislava au adus elemente noi ce trebuiesc examinate.

„La Bratislava, spre exemplu, s'au reînnoit protestările față de denunțarea Tratatului dela Saint-Germain de către Austria, în timp ce nu a fost soluționată problema unei colaborări economice între politica fixată de protocolurile dela Roma și aceia a planului economic a d-lui Hodza.

Prin viitoarea întoarcere a celor trei miniștri de externe din Italia, Austria și Ungaria, se demonstrează că protocolul dela Roma este un element esențial și un factor indispensabil de echilibru în cadrul politicii europene“.

Presa franceză.

LA RÉPUBLIQUE din 17 Septembrie, în legătură cu vizita d-lui Guido Schmidt la Roma, preludiv al conferinței italo-austro-ungare, scrie între altele:

„Cât de ispitită ar fi fost Austria de a pune capăt

unei tensiuni cu temuta ei vecină hilteristă, n'a sacrificat acestei nevoi de securitate, raporturile sale amicale cu Italia. Austria ar juca chiar cu bunăvoie rolul de trăsura de unire între Italia și Germania dacă aceste două State ar fi crezut necesar; ceea ce nu împiedică nimic, deoarece ele par să se înțeleagă foarte bine direct.

„Pe de altă parte un editorial al lui GIORNALE D'ITALIA precizează că vizita d-lui Schmidt la Roma nu țintește să contrabalanseze conferința Micii Înțelegeri dela Bratislava.

„In realitate, Austria are nevoie de un sprijin, și dacă împinge un flirt destul de înaintat cu Reichul, înțelege să păstreze și un strâns contact cu vecina ei din Sud. Aceasta, Italia, se pretează cu plăcere la această tendință, căci își găsește avantajii. A face pe protegitorii, rapoartă bine; Italia socotește să-și păstreze întreaga-i influență asupra Austriei și poate chiar asupra Ungariei. Lucru care pare cu atât mai probabil cu cât se anunță pentru luna Octombrie o conferință italo-austro-ungară, care ar permite d-lui Mussolini să discute direct cu d. Schuschnigg; din nenorocire nu cu d. Goemboes, care nu e încă sănătos.

„Va fi desigur vorba la această conferință despre problema dunăreană, problema atât de delicată în cât până acum nu i s'a găsit încă o formulă acceptabilă pentru toți cei interesați. D. Mussolini are, fără îndoială, asupra acestei chestiuni idei foarte personale și a căror realizare n'a fost întârziată decât de legitima grijă pe care i-a dat-o până în ultimul timp campania din Etiopia“.

D. Albert Mousset în JOURNAL DES DÉBATS din 18 Septembrie publică un articol din care redăm următoarele:

„Conferințele care au avut loc între d-nii Mussolini și Guido Schmidt, subsecretar de Stat în ministerul afacerilor străine al Austriei, fac parte oficial din ciclul de schimburi de vederi periodice instituit de protocolurile dela Roma.

„Ele sunt un preludiu la întâlnirea miniștrilor afacerilor străine italian, austriac și ungar, întâlnire care va avea loc la Viena la începutul toamnei.

„Cât despre obiectul întrevederilor este ușor de ghicit.

„Presupunem că planurile italiene de reorganizare a economiei dunărene — oricât de dorită ar fi această reorganizare — nu sunt în circumstanță decât alibiul combinațiilor politice proprii să menție și să desvolte influența Italiei în Europa centrală.

„Austria, care s'a apropiat prea mult de Germania și pe care propaganda național-socialistă o alarmează, se străduiește să îndrepte echilibrul între influența germană și aceea italiană. În ajunul unei remanieri ministeriale, în care acest echilibru ar fi repus în joc printr-o eventuală întoarcere a maiorului Fey la putere, ea vrea să se asigure de dispozițiile d-lui Mussolini. Austria nu e supărată de a arăta Reichului că are un alt pro-

tektor decât el. Poate chiar ar vedea cu ochi buni — dacă Italia ar sfătui-o — o orientare spre Mica Înțelegere, care i-ar asigura o a treia parteneră. Nu credem, de altă parte, că sinceritatea raporturilor între Statele Europei centrale ar câștiga, în acest moment, dintr-o asemenea combinație.

„Toate aceste calcule, în fond, se prăbușesc în considerație cu dezvoltarea politicii germane, împotriva căreia reacția musoliniană pare, unora dintre Statele dunărene, mijlocul cel mai puțin compromițător“.

LE TEMPS din 18 Septembrie se ocupă în articolul de fond de chestiunea Europei centrale, în legătură cu vizita d-lui Guido Schmidt la Roma și cu viitoarea conferință italo-austro-ungară.

„Dacă împrejurările create de conflictul italo-etio-pian — scrie ziarul — au putut determina o apropiere între Roma și Berlin și o acțiune concertată a celor două guverne, pe unele planuri ale politicii generale în Europa, pare totuși bine stabilit că Italia înțelege să-și rezerve întreaga ei libertate de mișcare în practicarea unei politici cu totul independente și că ea continuă a fi atentă față de riscurile care ar rezulta pentru ea din faptul unei expansiuni germane în Europa centrală și orientală. Oricare ar putea fi în împrejurările actuale paralelismul activității externe al guvernului fascist și al guvernului național-socialist, este destul să aruncăm o privire pe o hartă a Europei centrale, pentru a înțelege că interesele permanente ale Italiei o vor împiedeca totdeauna de a se lega definitiv de Reich. De aceea conversațiunile austro-italiene care au avut loc cu prilejul sosirii la Roma a d-lui Guido Schmidt, secretar de Stat la Afacerile Străine ale Austriei, apar mai puțin ca o replică a recentei conferințe a Miciei Înțelegeri, decât ca contra-partidă diplomatică a acordului austro-german.

„Comunicatul publicat ca o încheiere a convorbirilor care au avut loc între d. Guido Schmidt și d. Mussolini conține întradevăr știrea de reală importanță a convocării viitoare la Viena a miniștrilor de externe ai Italiei, Austriei și Ungariei, în conformitate cu protocoalele dela Roma. Faptul că o asemenea întrunire este în spiritul însuși al acordurilor italo-austro-ungare în vigoare, nu este contestat de nimeni, nu este însă mai puțin interesant de notat că utilitatea de a convoca o asemenea întrunire apare în momentul când aplicarea recentei înțelegeri austro-germane provoca oarecare bănuieli și chiar îngrijorări.

„Nu sunt mai puțin semnificative afirmațiile fasciste care insistă asupra faptului că convorbirile secretarului de Stat austriac cu Ducele și cu Conte Ciano „nu au fost nici în relație nici în antiteză“ cu conferința Miciei Înțelegeri și că Austria și Ungaria sunt hotărâte să întărească frontul lor comun cu Italia în vederea practicării unei politici străine solidare față de toate problemele interesând regiunea dunăreană.

„Rezultă din toate acestea că guvernul din Roma se străduiește nu numai să strângă relațiile care unesc de pe acum Italia, Austria și Ungaria, dar că înțelege să-și rezerve în același timp, prin intermediul guvernului din Viena, care întreține bune relații cu Praga, posibilități de apropiere cu Mica Înțelegere.

„Ca încheiere, puterea fascistă își ia precauțiile pentru ca repercusiunile acordului austro-german să nu poată avea ca efect slăbirea propriei sale poziții în Europa Centrală, atrăgând Ungaria mai întâi și Mica Înțelegere apoi în sfera de influență a Reichului“.

Presă engleză.

Ziarele engleze din 17 Septembrie aduc știrea anunțată oficial a unui conferințe danubiene între Ungaria, Italia și Austria.

TIMES spune că hotărârea s'a luat în urma conversațiilor pe care le-a avut d. Schmidt cu d. Mussolini, dar că nu s'a dat niciun indiciu despre subiectele care se vor discuta.

DAILY MAIL adaugă:

„Conferința, care se va ține în limitele protocolului dela Roma, va examina cu amănuntul situația din Europa Centrală în lumina evenimentelor recente.

„Se crede că relațiilor Austriei și ale Ungariei cu Germania li se vor da o atenție specială și că se face un efort pentru a câștiga aderarea puterilor Miciei Înțelegeri la Protocolul dela Roma“.

MORNING POST și DAILY HERALD scrie că d. Schmidt, vorbind presei din Roma, a avut mari greutate să înlăture convingerea că cele patru puteri care au aderat la Protocol, adică Germania, Italia, Austria și Ungaria, formează un bloc.

MANCHESTER GUARDIAN publică textul comunicatului emis în urma întrevăderii Schmidt-Mussolini și constată că anunțarea conferinței este interpretată că ar fi o urmare a conferinței dela Bratislava, ale cărei hotărâri sunt socotite la Viena drept prea importante spre a rămâne fără un răspuns.

Ziarul enumără câteva din hotărârile luate la conferința Miciei Înțelegeri, și adaugă:

„Aceste planuri au destulă greutate ca să justifice o conferință la Viena. Mai mult încă, critica adusă de Mica Înțelegere reînarmării Austriei n'a fost trecută cu vederea la Roma, căci a rezultat în amânarea nedeterminată a apropierei austro-cehoslovacă care avea atâtea șorți de reușită acum câteva luni. De asemenea, reînarmarea Ungariei, despre care Mica Înțelegere a căzut de acord să-i opună rezistență, a devenit o chestiune arzătoare pentru semnatarii protocolului“.

CĂLĂTORIA M. S. REGELUI EDUARD ÎN MEDITERANA ORIENTALĂ

Presa engleză.

Semnificația călătoriei M. S. Regelui Eduard al Angliei în Mediterana Orientală este comentată de presa engleză. NEWS CHRONICLE din 12 Septembrie spune că suveranul a avut convorbiri cu d-nii Metaxas, Kemal Atatürk, Regele Boris al Bulgariei, Principele Paul al Iugoslaviei, Președintele Miklas al Austriei și d-l Schuschnigg, cancelarul Austriei.

Ziarul adaugă:

„Vizita M. S. Regelui Eduard a avut drept scop să restaureze încrederea tuturor acestor țări, care au făcut parte din pactul Mediteranean de iarna trecută, în Marea Britanie. Semnificație deosebită rezultă din faptul că regele era însoțit de ministrul său de război, d-l Daft Cooper, care a vizitat toate bazele navale mai importante din aceste țări. Regele a avut îndelungi convorbiri cu Kemal Atatürk: ca urmare, cu ministrul de externe turec, d-l Rustu Arras, s'a dus în Grecia să convingă pe premierul Metaxas, admirator al lui Mussolini până în prezent, de puterea Angliei.

În curând primul ministru turec Ismet Inonu va vizita Londra, împreună cu o importantă delegație, pentru a obține un ajutor financiar necesar fortificării Dardanelelor și întăririi flotei turcești.

„În Iugoslavia, Regele Eduard a dat încredere d-lui Stoiadinovici în sprijinul Angliei, încredere care s'a exteriorizat la conferința Micii Înțelegeri dela Bratislava.

Singuri, Cehii au regretat absența M. S. Regelui Eduard din Capitala lor, mai ales că Praga este una din singurele capitale democratice din Europa Centrală.

„În concluzie, vizita Suveranului a avut o importantă influență asupra politicii statelor care l-au primit.

Același lucru îl spune MANCHESTER GUARDIAN din 12 Septembrie. Ziarul englez susține că toate Statele din Mediterana de est încep să aibe frică de visurile de hegemonie ale Italiei. Ziarul adaugă:

„Anglia a fost timp de trei secole stăpână necontestată a acestei mări. În prezent, ea nu are nimic de revendicat și, ca atare, e indicată să inițieze convorbirile pentru un pact mediteranean la care sunt interesate atât Iugoslavia, cât și Grecia și Turcia.

„Poziția acestor țări față de Italia e diferită: Grecia caută, în primul rând, să nu deștepte susceptibilitățile Italiei, amintindu-și de incidentul dela Corfu; deci are interes ca Italia să fie indusă cu orice preț în acest pact. Iugoslavia sau Turcia sunt mai independente și mai pu-

ternice: sunt, deci, pentru pactul mediteranean, cu sau fără Italia.

„În rezumat, toate aceste State așteaptă un ajutor și o încurajare din partea Angliei, lucru care s'a și manifestat cu ocazia vizitei M. S. Regelui Angliei în estul mediteranean“.

Ziarele din 23 Septembrie dau o deosebită atenție declarațiilor făcute de sir Samuel Hoare în legătură cu inspecția sa în Mediterana.

DAILY TELEGRAPH scrie:

„Știm cu toții că poziția Mării Britanii în lume se sprijină pe stima de care se bucură la celelalte popoare. Nu trebuie să se uite însă că Marea Mediterană este artera principală de circulație a imperiului britanic. Renunțarea la această mare ar însemna pentru Anglia renunțarea la imperiul britanic. De aceea primim cu deosebită satisfacție declarațiile de ieri ale lui sir Samuel Hoare. Neîntreruptele noastre eforturi de a obține garantarea păcii prin acorduri mondiale au fost întâmpinate cu atât de puțină înțelegere încât prudența ne-a silit să ne îngrijim noi înșine de apărarea noastră“.

Și MORNING POST este de aceeași părere:

„Politica engleză va rămâne una de pace și prietenie cu toate națiunile; ea nu poate fi însă asigurată dacă neglijăm propria noastră apărare“.

Presa italiană.

Ziarele italiene din 23 Septembrie urmăresc cu atenție atitudinea Angliei față de Italia și subliniază tot ceea ce în politica britanică ar putea fi îndreptat contra Italiei.

Călătoria lui sir Samuel Hoare în Mediterana și vizita Regelui Eduard VIII în Grecia și Turcia inspiră lui GIORNALE D'ITALIA următoarele considerațiuni:

„Anglia se înarmează în Mediterana și se pare că urmărește restabilirea unui sistem politic și militar de tipul celui realizat pentru completarea sancțiunilor, folosindu-se de neîncrederea anumitor cercuri turcești față de Italia. Această politică, în raport cu care mișcările politice actuale, de genul locarnian, par să se reducă la un pretext pentru a se câștiga timp, constituie unul din faptele asupra cărora este de dorit să se obțină câteva lămuriri, înainte de a se fi reluat colaborarea europeană“.

POLITICA EXTERNĂ A POLONIEI

Presa franceză.

L'ACTION FRANÇAISE din 13 Septembrie, într'un articol semnat de J. Belebèque, declară că prietenia franco-poloneză este o tradițiune și o necesitate.

„Franța a început să înțeleagă că Polonia este o mare putere care trebuie menajată. De aceea nimeni nu se cade să încerce a-i orienta politica externă.

„Dacă ne vom încăpățâna, în ce ne privește, să „armonizăm“ alianța franco-polonă cu pactul franco-sovietic, este de temut că ne vom expune la neplăceri. Să nu uităm că Polonezii au motive să se păzească de vecinii lor dela Est, atât ca Ruși, cât și ca bolșevici. Să-i lăsăm să-și stabilească, așa cum o cred de cuviință, raporturile lor cu Sovietele, fără a ne amesteca.

„Meseria de sfătuitor nu trebuie exercitată decât cu o rezervă extremă și cu un simț permanent al realităților“.

Presa belgiană.

L'INDÉPENDANCE BELGE din 12 Septembrie, după ce relevă vizitele schimbate de generalii Gamelin și Rydz-Smygly, exprimă părerea că rezultatele acestor vizite par să fie o restaurare a alianței franco-poloneze.

„Conversațiunile începute la Varșovia de generalul Gamelin — scrie ziarul — au ajuns la încheierea de acorduri în același timp militare, financiare și economice. Este bine stabilit că alianța din 1921 va intra într'o nouă fază de organizare tehnică și de colaborare permanentă.

„Aspectul politic al problemei care a fost rezolvită în mod fericit, merită să fie luată în considerare, căci el indică în mod clar că amenințarea germană precizându-se forțele pacifice se strâng și se regroupează în mod irezistibil. Pozițiunea geografică a Poloniei îi impunea să trăiască în bună înțelegere cu vecinii imediați dela Est și Vest, cu U. R. S. S. și cu Reichul. Acordul germano-polonez năspundea acestui scop și dacă, în Franța, el a impresionat în mod greșit opinia publică, este poate pentru că nu s'au măsurat în mod exact necesitățile care se impuneau guvernului din Varșovia.

„Veni, în etape, reînarmarea Germaniei, veniră, de asemenea, evenimentele din Dantzig care, totuși, puneau la grea încercare spiritul de conciliere și răbdarea Poloniei, veni în fine ridicarea la putere a generalului Rydz-Smigly, mare prieten al Franței și de lung timp avertizat de șireteniile diplomației germane.

„De fiecare dată când Berlinul a luat vreo măsură proprie pentru a întări puterea sa militară, Wilhelmstrasse s'a străduit să se asigure.

„Însă acest pretext rău poate să justifice remilitarizarea zonei renane? Orice ar fi, aceste vorbe dulci au avut în Polonia un efect tocmai contrar.

„De altfel Germania nu poate mai mult să joace acest joc dublu; Reichsführerul a pronunțat de curând la Nürnberg un violent rechizitoriu contra U. R. S. S. Ori dacă un conflict s'ar isca între Berlin și Moscova, Polonia ar fi, din chiar prima zi, câmpia închisă a acestui războiu. Ea a înțeles perfect această situație inextricabilă și ea și-a adus aminte că a fost aliata Franței și că va găsi într'o reînoire, a acestei alianțe, garanțiile de securitate care-i sunt azi indispensabile.

„Franța de partea sa n'avea niciun motiv să nu se preteze la o operă care-și găsește locul său în vastul plan

de organizare a păcii și care, în plus, răspunde exigențelor unei prietenii seculare. Alianța franco-poloneză reîntărită, se articulează cu acordurile deja existente“.

Presa elvețiană.

In numărul din 17 Septembrie, JOURNAL DES NATIONS publică, sub titlul: „Noua orientare a politicii polone și Mica Înțelegere“, un articol semnat de d. Jean Dupont.

D-sa începe prin a face un istoric al politicii franco-polone.

După ce exprimă părerea că pactul germano-polon a însemnat o îndepărtare a Poloniei dela linia politică întemeiată pe tratatele de pace, autorul articolului afirmă că înarmările Germaniei, precum și dificultățile de ordin economic au determinat o nouă orientare a politicii polone, pe care au marcat-o vizita generalului Gamelin la Varșovia și a generalului Rydz-Smigly la Paris.

„Este probabil, scrie în concluzie d. Dupont, că noua politică a Poloniei față de Franța precedă o revizuire a relațiilor polone față de aliații Franței și în special față de Mica Înțelegere. Cehoslovacia cât și Polonia nu doresc niciun conflict cu Germania. Dimpotrivă, ea nu dorește decât să trăiască în pace cu vecina ei, sub semnul respectării suveranității celor două țări. În tratatele de pace, Statele membre ale Micii Înțelegeri sunt co-garante pentru independența Poloniei. Această independență este o condiție sine qua non a existenței Europei, așa cum a fost creată de tratatele dela Paris. Se pare totuși că păstrarea acestei stări de lucruri cere un ajutor și o solidaritate reciprocă.

„Astfel, este evident că noua orientare a politicii polone, așa cum a fost schițată de generalul Rydz-Smigly la Paris, nu va avea întreaga sa valoare decât în ziua în care se va produce o destindere completă între Varșovia și Praga, și în care urmarea ei va fi o apropiere între Polonia și Mica Înțelegere“.

Presa iugoslavă.

NOVOSTI din 15 Septembrie publică un articol în care studiază raporturile dintre Polonia și Statele Micii Înțelegeri:

„Chestiunea raporturilor cu Polonia și Statele Micii Înțelegeri este incontestabil de o mare importanță. Raporturile dintre Polonia și Iugoslavia sunt excelente. Raporturile între Polonia și România sunt de asemenea bune. Dimpotrivă, acele dintre Polonia și Cehoslovacia sunt puțin mai încordate. Se pare că această tensiune este o consecință a faptului că Polonia a ridicat în câteva rânduri chestiunea minorităților poloneze puțin numeroase din Cehoslovacia. Pe lângă aceasta se mai afirmă că Polonia ar fi sprijinit mișcările autonome slovacă.

„Însă chestiunea slovacilor din Cehoslovacia nu este așa de acută, datorită unei înțelepte politici interne care a satisfăcut pe slovaci.

„După conversațiile generalului Rydz-Smigly la Paris, scrie în concluzie ziarul, cercurile politice cehoslovace așteaptă o ameliorare a raporturilor între Cehoslovacia și Polonia și cred că inițiativa în acest sens va veni din partea Poloniei“.

PROBLEME EUROPENE

SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ EUROPEANĂ

Ziarul EXCELSIOR din 23 Septembrie publică un articol scris de sir Austen Chamberlain, fost ministru al afacerilor străine al Mării Britanii, articol prin care se răspunde la întrebarea încotro merge Europa.

Sir Austen Chamberlain procedează la o examinare a situației mondiale și situează în acest cadru poziția Mării Britanii. Fostul ministru de afaceri străine caută zadarnic un semn de ameliorare în situația europeană și subliniază viitorul nesigur al conferinței locarniene și al Societății Națiunilor, a cărei acțiune a dat greș de curând într'un chip atât de răsunător.

„În fața acestor incertitudini, există, precizează sir Austen Chamberlain, trei certitudini: întâi, reînarmarea înfrigurată a Germaniei, în al doilea rând problema Danzig care a rupt armistițiul pe zece ani dintre Reich și Polonia, iar în al treilea rând războiul civil din Spania, care otrăvește relațiile internaționale și însăși civilizația“.

Acesta este cadrul pe care-l schițează fostul ministru de afaceri străine.

Înăuntrul lui, sir Austen Chamberlain așează Marea Britanie la activul căreia pune tratatul anglo-egiptean, iar la pasiv turburările din Palestina și consecințele războiului civil din Spania.

Analizând politica Franței, sir Austen Chamberlain subliniază apropierea franco-polonă în fața unor temeri comune și interpretează conferința Mică Intelegeri dela Bratislava ca o întărire a acestei grupări în fața acelorăși temeri comune.

Pentru sir Austen Chamberlain, reînarmările Germaniei au fost acelea care au provocat aceste consolidări. Fostul ministru ajunge apoi la argumentarea esențială a articolului său. D-sa analizează cu o mare finețe goana perpetuă a Germaniei care după fiecare concesiune ce i se face, emite noi dorințe și dă mereu înapoi asupra punctelor în care va fi satisfăcută.

Trecând la revendicările Germaniei, care privesc în deosebi Marea Britanie, sir Austen Chamberlain arată că cererile coloniale ale Reichului amenință acum direct acordul naval dela Londra, care riscă să sufere soarta tratatului dela Locarno. Se știe, într'adevăr, că apărarea intereselor germane din celelalte continente a fost pretextul creării flotei germane de război.

Articolul fostului ministru se termină cu o notă pesimistă, deoarece în Europa trei țări glorifică războiul și duc o politică ale cărei caracteristici sunt: secretul, rapiditatea și acțiunea.

POLITICA ECONOMICĂ GERMANĂ ÎN BALCANI

MANCHESTER GUARDIAN din 14 Septembrie publică al doilea articol din seria intitulată: „Acapararea germană în Balcani“. În primul articol s'a ocupat de situația politică din Marea Mediterană de răsărit. De astădată domină campania comercială a d-rului Schacht, spunând că este o operație subtilă de punere în aplicare a unui plan îndemânatec de cucerire economică a Balcanilor.

Face istoricul călătoriei d-rului Schacht, descriind situația din țările vizitate și că a putut concura cu succes prețurile produselor industriale ale altor țări.

În concluzie, crede că cu tot sentimentul filo-german din Grecia și Bulgaria, aceste țări își dau seama că aranjamentele făcute sunt numai temporare pentru anii de criză.

Aceste țări, scrie ziarul, sunt convinse că totul nu este de cât un expedient, iar nu un sistem care să lucreze permanent. Prin urmare au toată grija să nu-și piardă clienții cei vechi.

„Totuși, pătrunderea Germaniei în Balcani este o chestiune serioasă căreia atât Anglia cât și alte țări care folosesc metode comerciale, bine stabilite, trebuie să-i dea cea mai mare atenție“.